

mpkSlas - menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1978 METAI

BIRŽELIO MĖN. 10 D. / JUNE 10, 1978

PART TWO — Nr. 135 (23)

Šiame numery:

Primirštoji Maironio dalis.
Prano Čepėno "Naujųjų laikų Lietuvos istorija".
Jono Aisčio eilėraščiai.
Išpūdziai iš Jono Jurašo spektaklio New Yorko teatre.
Antano Gustaičio feljetonas apie poetus ir poeziją.
Ar tik tai Sizifo darbas?
Paskutinis piknikas, pirmasis skonis.
Kultūrinė kronika.
Nauji leidiniai.

Primirštoji Maironio dalis

Maironis yra parašęs operą li-bretą, kuris yra mažai kam žino-mas. Tas libretas yra pavadintas: "Kame išganymas?" Nei litera-tai, nei muzikai nėra atkreipę į šį kūrinį dėmesio. Šis kūrinys ta-čiau yra sutelktinis atskirian-čios lietuvių tautos vaizdas. Ma-nytybė, kad priežastis, dėl ku-rios šis kūrinys nėra susilaukęs plataus dėmesio, nėra koks nors jo prastumas. Užmiršimo prie-žasties reikia ieškoti šio šimt-mečio pradžios, literatūrinės nuotaikos, kuri grupuotė gali būti trejopa: 1. Tai yra literatū-ros nusikreipimas nuo visuome-ninės srities, 2. Atsigrąžimas vien individualiam išgyvenimui, 3. Literatūros nusikreipimas nuo turinio ir rūpestis vien formos kultivavimu.

Kliūtys šiam kūriniai įvertinti

Nusikreipimo nuo visuomeni-nės realybės priežasčių yra daug. Be abejo, pačių visuomeninių or-ganizacijų neteisingumai suvai-dino pagrindinį vaidmenį, dėl ko dvasinę žmonės apsvylė visu-meniniu gyvenimu. Praėjusio šimtmečio pabaigoje tas apsvy-limas įgavo labai būdingą formą, kuri vadinama anarchizmu. A-narchistinis literatūrai nusiteiki-mas buvo užvaldęs tris pagrindi-nes ano meto sritis: Londoną, Paryžių ir Petrapilį. Iš ten jis davė toną visam pasauliui. Taip sako L. Trilling, 1975 m. miręs, pa-saulinio garso New Yorko litera-tūros kritikas. Gilus nepasitikėji-mas kiekvienu organizuotumu tebėra dar gyvas daugelyje lite-ratūrinių sluoksnių.

Ryšium ir be ryšio su tuo at-sirado išimtinis literatūrai atsikrei-pimas vien į psichologinį išgyve-nimą. Jis vedė literatūrai iki pa-samono gelmių. Vienintelis išėj-i-mas iš savęs liko jiems leistinas, tai būtent erotika. Literatūrai buvo suprantamas tik vienišas žmo-gus, savo vienišume įsiskaitantis viso žmogiskumo prasmės.

(Nukeita į 2 psl.)

NAUJŲJŲ LAIKŲ LIETUVOS ISTORIJA

Pranas Čepėnas, NAUJŲJŲ LAI-KU LIETUVOS ISTORIJA, I tomas. Išleido Dr. Kazio Griniaus Fondas 1977 m. Spaudai parengti padėjo Al-bina Strutyte - Cepėnienė. Library of Congress Catalog Card Number 76-51155. Leidinys kietais viršeliais, didesnio formato, 560 psl., kainą 15 dol., gaunamas ir "Drauge".

Zvelgiant į Lietuvos istorio-grafiją, galima lengvai pastebėti, kad mūsų kaimynai, lenkai ir rusai, yra žymiai daugiau rašę Lietuvos istorijos temomis negu patys lietuviai. Šitai neturėtų mūsų stebinti, nes lietuvių kalbos mokėjimas beveik nepadaidėja isto-rikui studijuoti Lietuvos is-torijos, nėra jokių pirminių lietuviškų šaltinių. Vytautas Didy-sis valdovai korespondavo loty-nų, vokiečių, slavų kanceliarine kalba, lenkų ir net totorių kalbo-mis, bet ne lietuvių, nes rašytinė lietuvių kalba tik žymiai vėliau išsivystė. 1967 m. lenkų kalba net tapo oficialioji Lietuvos kal-ba, ir lietuvių kalba išliko gyva tik tiktai liaudyje, kuri vis tiek tur-jo rašyti bent kokius prašymus ar skundus lenkų kalba. Pirmie-ji istoriniai veikalai lietuvių kal-ba buvo išleisti tik 19-to šimt-mečio viduryje, (Daukanto Bū-das senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių — 1845 m. ir Valan-tiaus Žemaičių vyskypystė — 1848 m.) Šis lėtas lietuvių rašy-tinės kalbos išsivystymas turbūt ir nulėmė, kad net 1873 m. vo-kiečiai mokslininkai pareiškė, jog reikia skubiai registruoti lietu-vių kalbą, prieš jai galutinai iš-mirštant.

SAULIUS GIRNIUS

Tačiau padėtis pasikeičia su lietuvių tautiniu atgimimu. Lie-tuvių kalba Lietuvos istorijai pa-sidaro gana svarbi 19-to šimtme-čio gale ir būtina 20-tame šimt-metyje. Tad, be abejo, šių laikų Lietuvos istorija bus geriausiai parašyta pačių lietuvių ar sve-timtųjų, pajėgiančių laisvai naudoti lietuvių kalbą. Tad rei-kia apgailestauti, kad 1864 — 1914 m. laikotarpis yra buvęs per dažnai pamirštas pačių lietuvių istorikų, ypač platesniuose veika-luose, Šapokos redaguotoj Lietu-vos istorijoj 1864-1914 m. duota tik 57 puslapiai. O Sruogienės Lietuvos istorijoj tik 27. Plačiau-sias tų laikų aprašymas yra Lie-tuvos TSR istorijos antras tomas, kuris dėl aiškių priežasčių nėra labai objektyvus, ypač lie-čiant Rusiją ir Katalikų Bažnyčią.

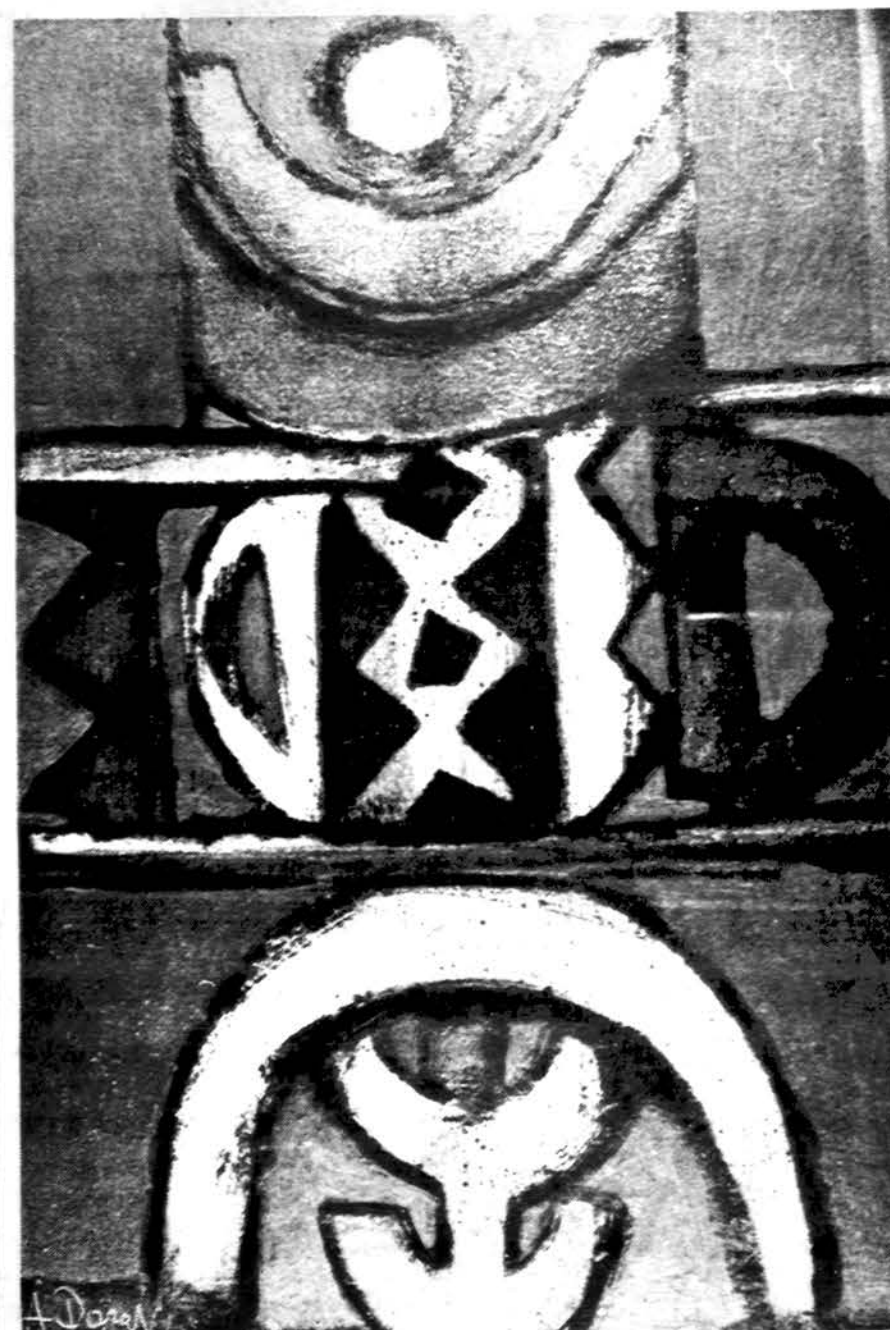
Platesnės istorijos reikalingu-s buvo aiškus jau dešimtmečiais, bet nieko konkrečiai nebuvo pa-daryta iki to laiko, kol dr. Kazio Griniaus fondas nesusirūpino tuo reikalu, suradamas tinkamą autorių. Prano Čepėno užsimotas darbas parašyti trijų tomų Nau-jųjų laikų Lietuvos istorija yra tikrai girtinas. 1977 m. išėjo pir-masis tomas, kuris apibūdina 1864-1914 m. laikotarpį. Antras tomas lies 1914 - 1920 m., o tre-čias užsišvais 1940 metais. Pra-nas Čepėnas yra daugiausia žino-mas kaip enciklopedistas, kuris nuo 1935 metų dirbo Lietuviš-koj enciklopedijoj ir čia išviri-joj buvo vienas iš pagrindinių

Lietuvių enciklopedijos redaktorių. Išėjęs į pensiją, Čepėnas ne-sustojo dirbti ir yra suredagavęs Lietuvos universitetą ir Vlado Poželos Jaunystės atsiminimus. Tačiau vis dėlto yra nuostabu, kad autorius išėjo su savo pir-mutiniu istoriniu veikalu, jau 4-žengis į 78-tuosius metus, ir ža-da parašyti dar du toms.

Autorius nutarė 1864 - 1914 m. laikotarpį apibūdinti ne chrono-logiškai, bet tematiškai. Knyga yra padalinta į penkiolika skyrių: Tauta istorijoj, Lietuvos gyven-tojai, Lietuvos gyventojų lenkini-mas, Lietuva Rusijos valdžioje, Rusinimas, Katalikų ir Pravosla-vų Bažnyčios Lietuvoje, Svetimas, Spaudos draudimas, Lietuvių tautinis atgimimas, Lietuvių po-litinės partijos, Rusų japonų ka-ras, 1905 metų revoliucija Rusio-jė ir Lietuvoje, Rusijos valstybės dūma ir Lietuva, Lietuvos tūkis prieš Pirmąjį pasaulinį karą ir Lietuvių kultūrinė veikla prieš Pirmąjį pasaulinį karą. Kaip daž-nai atsitinka su tematiniais api-būdinimais, yra visa eilė kartoji-mų, ypačiai ryšium su 1905 m. revoliucija, bet iš esmės auto-rius pasirinktas paskirstymas y-ra sėkmingas. Autorius labai griežtai laikėsi laikotarpio ribų ir tik su retomis išimtimis, kaip po-litinių partijų veikla ir Vilniaus universiteto atkūrimas, rašė apie įvykius, kurie įvyko vėliau. Visi knygos skyriai nėra lygūs, dau-giausia dėmesio buvo skirta švie-timui, 1905 m. revoliucijai ir kul-tūrinei veiklai (Šie trys skyriai apima daugiau kaip 40 proc. vi-sos knygos).

Negalime abejoti, kad Čepėnas ilgai dirbo, rinkdamas medžiagą šiam veikalui, nes jame randa-me minint daug knygų ir straips-nių, išspausdintų Lietuvoj prieš Pirmąjį pasaulinį karą, nepri-klausomybės laikais, čia išsivijo-j ir dabartinė Lietuvoj, bei gausiai knygų lenkų, rusų, vokiečių ir anglų kalbomis. Knyga turi 970 nuorodų, paimtų iš maždaug 250-300 skirtingų šaltinių. Auto-rius plačiai panaudojo daug prieškarinių laikraščių: Vilniaus žinias (1905-1907), Lietuvos ži-nias (1914-1915), Lietuvos ūki-ninką (1905-1909), Varpą (1889 - 1905), Vienybę lietuvių (1896-1906) ir po du kartus ci-tuoja Ateitį, Draugiją, Laisvąją mintį, Jaunąją Lietuvą ir Darbi-ninko balsą. Tik pasigendama platesnio naudojimo katalikiško-sios spaudos: Apžvalgos ar Tėvy-nės sargos.

Tačiau didžiausią šaltinių skaičių sudaro veikalai, išspaus-dinti po Antro pasaulinio karo, daugiausia okupuotoj Lietuvoj. Išsivijojo išleistų knygų ir straips-nių buvo panaudota apie 40, o iš Lietuvos apie 90. Čepėnas ypač remiasi A. Tylos, R. Vėbros, V. Merkio ir M. Lukšienės sukaup-ta medžiaga, bei Griniaus, Kairio, Bielinio, Poželos atsiminimais. Autoriaus kruopštus rinkimas ir orientavimasis medžiagoj atsi-spindi tuo, kad yra panaudoti net tokie nelaukti šaltiniai kaip Problemos ar Psichologija. Jei ko pasigendama, tai katalikų at-siminimų, kaip Krupavičiaus ar

Alfonsas Dargis

Visi čia rodomi dailininko darbai yra palmti iš šiuo metu Rochesteryje vykstančios dail. Alfonso Dargio apžvalginės parodos "Gallery 696" patapo-se, 696 Park Ave. Paroda galerijoje tęsis iki birželio 30 d.

Kompozicija (1971)

Vaitkaus. Taip pat neaišku, ko-mas kiek galima sumažinti lenkų dvarininkų įtaką. Muravjovas padidino valstiečiams skirtus žemės plotus (Kauno gub. 44.7 proc. ir Vilniaus gub. 42.4 proc.) ir sumažino išpirkimo mokesčius (Kauno gub. 44.5 proc. ir Vil-niaus gub. 67.4 proc.). Aiškiai tai buvo daroma ne tiek valstie-čiams padėti, kiek lenkams kenkti, bet vis dėlto šitai palengvino valstiečių gyvenimą.

Autoriaus bandymas visur ir visuomet būti objektyviu pasise-ka, ir nejaudina, kad jis vieną ar kitą pusę remtų politiniuose ginčuose. Galima tik pasiskusti, kad per dažnai vengia griežčiau pasisakyti įvairiais klausimais ir aplamai knygoje pasigendama platesnio įvykių vertinimo. Me-džiaga yra vienoj vietoj labai pa-vyzdingai sukaupta ir knyga lengvai skaitoma, o trūksta a-nalizės tokių svarbių klausimų kaip Rusijos valdžios nusistaty-mas Lietuvos ir Katalikų Bažny-čios atžvilgiu, lietuvių emigracija į Ameriką ir Rusiją. Nebandoma pažvelgti į Lietuvą, kaip į dalį Rusijos imperijos, ir palyginti ru-sų politiką Lietuvoje su jų poli-tika ir kitose, nerusų apgyvento-s šalyse, kaip Gruzijoj ar Armė-nijoj. Užmirštama, kad Lietuvai tada buvo ypač sunku, nes netu-rėjo jokių tautiškai susipratusių dvarininkų, kurie būtų rusams priimtini, ir rusų valdžia ap-lamai mažai dėmesio kreipė į valstiečius visoje caro imperijoje. Tik šitame atspalvyje galima iš-

(Nukeita į 2 psl.)

Alfonsas Dargis

Kompozicija (1973)

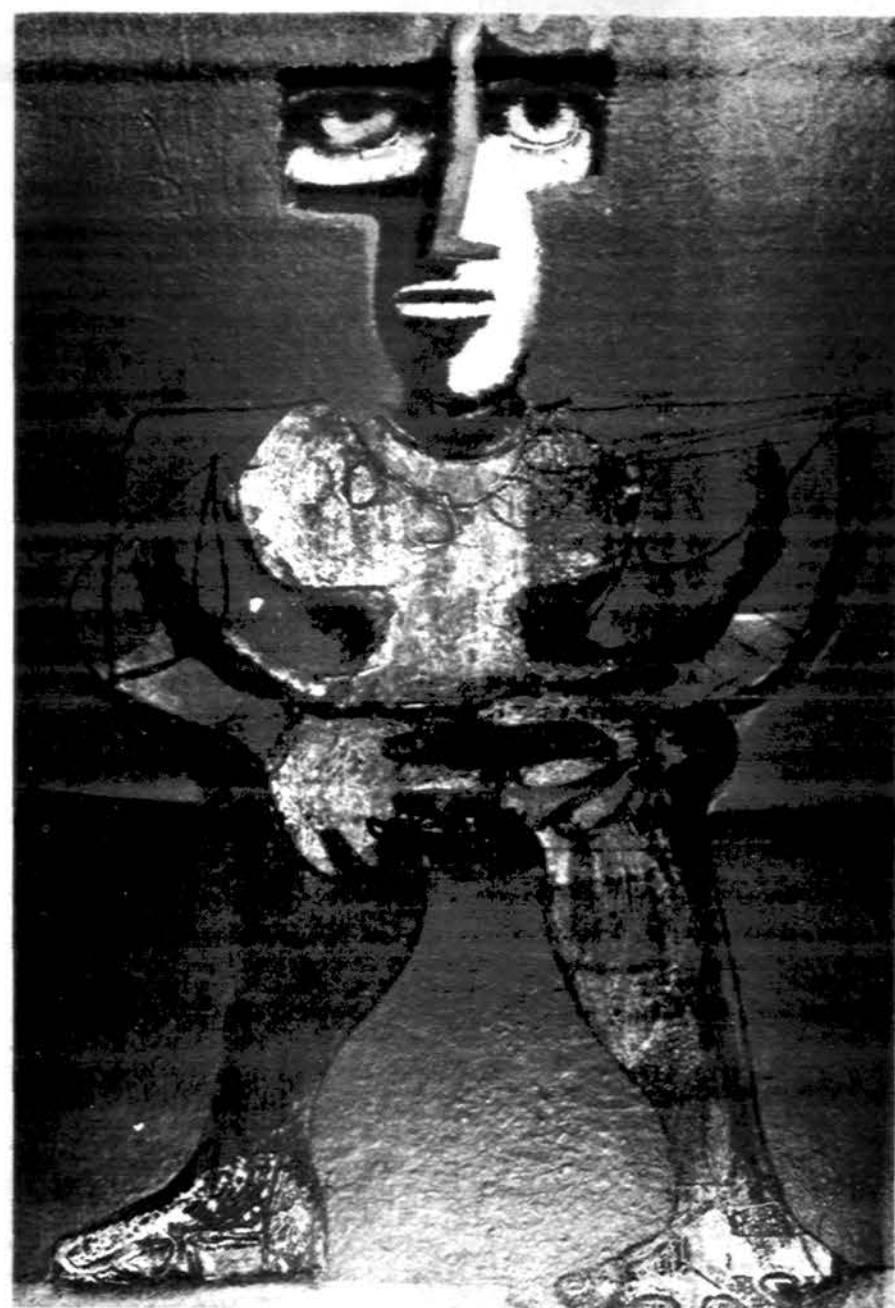
Naujųjų laikų Lietuvos istorija

(Atkelta iš 1 puslapio)

aiškinti, kodėl lietuviai vyskupa ir net kunigai turėjo tokį didelį autoritetą žmonėse ir tuo pačiu santykiuose su valdžia.

Knygos apimtis yra tokia plati ir įvairi, kad neįmanoma vieno recenzijoj apžvelgti visas sritis. Tad aš ribosiu pilnesniu aptarimu demografinių ir ekonominių klausimų. Tai nereiškia, kad jie yra patys svarbiausi, bet kad jie yra per dažnai užmiršami. Autorius turi atskirą skyrių Lietuvos gyventojams, bet, deja, jis yra per siaurai suprantamas, duotas tik trumpas apibūdinimas įvairių Lietuvos gyvenančių tautybių. Nėra bandoma aprėpti idomius klausimus, kaip gyventojų prieauglis, mirtingumas, gimimų skaičius, miestų augimas, kurie galėtų vispusiškiau atvaizduoti Lietuvos gyvenimą. Naudojant A. Rašino duomenis apie Rusijos gyventojus (iš Našelio Rossij za 100 let) matome, kad 1863-1885 m. Kauno gub. gyventojų skaičius padaugėjo 43 proc. (nuo 1,052,600 iki 1,503,600). Jei toks pat spartus augimas būtų tęsėsi iki 1914 m. tai Kauno gub. būtų buvę 2,368,000 gyventojų arba 511,000 daugiau negu buvo 1914 m. (1,857,100 gyventojų). Kauno gubernijos augimas gana smarkiai skyrėsi nuo gyventojų daugėjimo kitose Europinės Rusijos gubernijose. Pirmajame laikotarpiu (1863 - 1885) Kauno gubernijos prieauglis buvo 13-toj iš 49 vietų, sparčiausiai daugėjanti, o antroje (1885-1914) — 48-toj, tik Kuršo gubernijoje prieauglio buvo lėtesnis. Priežastys prieauglio lėtinimo nebuvo aukštesnis mirtingumas, nes jis šiuo laikotarpiu kaip tik krito (1861-1885 m. buvo 26,2 mirčių 1,000 gyventojų, o 1885-1914 — 21,6), bet mažėjantis gimimų skaičius (1861-1885 m. 37,5 gimimų 1,000 gyventojų, o 1885-1914 — 32,1) ir gyventojų emigracija į užsienį. Mažas gimimų skaičius nebuvo dėl to, kad lietuviai turėtų mažas šeimas (1910 m. surinktais duomenimis vidutinis vaikų skaičius šeimoje buvo 5,1, kai bendras Rusijos skaičius buvo tik 5,3), bet kad mažiau lietuvių buvo ištejęsios. Pagal 1897 m. surašymą tik 50,3 proc. lietuvių vyresnių kaip 15 metų buvo ištejęsios (Rusijos vidurkis buvo 62,7 proc.). Lietuvalės ne tik vėliau tekėjo, bet turėjo ir jaunų vyrų trūkumą, nes tiek daug jų išvažiavo kitur. Nėra jokios tikslios statistikos, kiek lietuvių emigravo į Ameriką iki 1899 m., kadangi iki tų metų jie vis būdavo užrašomi tai lenkais, tai rusais. Bet spėjama, kad lietuvių Amerikoje tada buvo bent 100,000. Tikslūs duomenys turime jau vėliau: 1899-1914 m. atvyko 252,594 (170,699 vyrai ir 81,805 moterys) ir kurių 227,724 (90,2 %) buvo tarp 15 ir 45 metų. Be to nemažas skaičius lietuvių iškeliavo dirbti į kitas Rusijos gubernijas. 1888 m. Kauno gubernijos valstiečiams buvo išduota 16,724 pasai vykti į kitas gubernijas, o 1910 jau 55,134. Kitas ryškus demografinis reiškinys buvo

Kauno gub. derlius buvo pakankamai didelis, kad net buvo galima eksportuoti nemažai grūdų į užsienį. Tad būtų sunku teigti, kad badas varė valstiečius iš kaimų. Esminė ūkio problema nebuvo trūkumas maisto ar žemės Lietuvoje, bet jos nelygus paskirstymas (Kauno gub. 1905 m. 5,224 bajorai valdė daugiau kaip 40 proc. visos žemės). Tad valstiečių šeimoms sparčiai didėjant, šiuo laikotarpiu ir pradėjo trūkti jiems žemių. Čepėnas teigia, kad amžiaus pradžioje Lietuvoje "apie 100,000 bežemių gyveno kaimuose" (p. 435). Šis skaičius yra ko gero net keturis kartus per mažas. (Kauno gub. 1869 m. buvo 74,905 bežemių valstiečių, 1890 m. — 186,314, 1913 — 235,564, Suvalkų gub. 1867 — 30,000, 1892 — 130,412, Vilniaus gub. 1867 — 28,000, 1900 — 115,000). Tuo pačiu laiku augo ir mažžemių valstiečių skaičius, nes savaime vyko ūkių dalybos tarp šeimos narių. Normaliose sąlygose valstiečiai būtų bandę pirkti daugiau žemių, bet įvairūs valdžios įstatymai, varžantys katalikams žemių pirkimą, išpirkimo mokesčių varžantys nuosprendžiai bei aukšti valstybiniai mokesčiai trukdė to proceso normalų išsivystimą. Dauguma valstiečių išvykdavo į užsienį slapta, nes žymiai daugiau lietuvių atvyko į Ameriką, negu pagal oficialius duomenis išvyko iš Lietuvos. 1899-1905 m. tarpe kasmet į Ameriką įvažiavo apie 12,000 lietuvių, o tuo tarpu iš Suvalkų gub. 1894-1905 iš viso išvyko į užsienį 15,800 (tik 1,400

Alfonsas Dargis

Socialite I (1972)

per metus), iš Kauno gub. 1895-1900 — 9,520 (tik 1,400 į metus). Žvelgiant knygos ekonomines ir demografines dalis (tai yra įskyrus apie ūkį, gyventojus ir rusinimą), galima pastebėti, kad autorius panaudojo tik mažą da-

lį išleistos medžiagos. Tokie svarbūs pirminiai rusų valdžios šaltiniai kaip "Statističeskij vremennik Rossiskoi imperii" arba "Statistika Rossiiskoi imperii", kuriuose yra daug žinių apie Lietuvą, Lietuvos gyventojus, žemę, derlius, gyvulius ir t.t. yra nepanaudoti. Taip pat nepanaudoti tokie rusų istorikų darbai, kaip Rašino, Zaičkovskio, Ulaščiko, kuriuose yra daug žinių apie Lietuvą. Iš nepanaudotų lietuvių veikalų verta paminėti Lietuvos valstiečius XIX amžiuje, kur yra gan plačiai aprašoma valstiečių teisinė ir ekonominė padėtis.

Nepanaudojimas visų šaltinių (ypač išeivijos sąlygose) yra suprantamas, bet negalima pateisinti autoriaus klaidingo įvertinimo medžiagos, paimitos iš naudotų šaltinių. Kaip ir daugelis kitų istorikų, Čepėnas mažai domisi ir net mažiau orientuojasi bet kokioje statistinėje medžiagoje. Jo teigimai yra dažnai prieštaraujantys, klaidinantys ar net tiesiog neteisingi. Pažvelkime į porą pavyzdžių. "Lietuvos dvarai, palyginus su kitų valstybių dvarais, nebuvo dideli, po 200-300 ha žemės" (p. 435) ir "Gyven Kauno gub. dvarininkams priklausė 1,654,183 ha. Iš šio kiekio 1,210,858 ha valdė stambieji dvarai (891 dvaras), tad vienam dvarui vidutiniškai atiteko 1,346 ha." (p. 413) Pirmutinis teigimas yra teisingas gal tik ta prasme, kad, įskaitant ir smulkiuo-

Alfonsas Dargis

Socialite II Rose (1976)

Dail. Antanas Tamošaitis (dešinėje) ir dail. Alfonsas Dargis Tamošaičių ūkyje, Kanadoje.

Pažvelgus į žemės ūkio statistiką prieš ir po baudžiavos panaikinimo, negalima nepastebėti, kad buvo padaryta gana didelė pažanga. (1858-1861 m. Kauno gub. buvo pasėta apie 860,900 ketvirtinių javų, o surinkta 3,100,000. 1889-1891 buvo pasėta 1,185,000, o surinkta 6,967,000 (pasėta tik 38 proc. daugiau, o derlius pakilo net 125 proc.).

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

Trečiame veiksmė vaikai laukia grįžtančio tėvo. Zdanis diskutuoja su tautiška nusiteikusi aristokrata, skelbdamas socialines idėjas. Triukšmingi darbininkai netiki nei vienu, nei kitu. Jie išjuokia Zdanį, pririšdami jį prie medžio. Iš tos negalios Zdanio nelaisvina nė jo meilės varžovas Marys. Bet ji išlaisvina du filosofai. Maironis žaidžia žodžiu išrūti, suteikdamas jam ir dorinio ir visuomeninio išlaisvinimo prasmę.

Kertivarte veiksmė apsvylęs Zdanis eina nusižudyti, bet patyręs, kad Marys pametė Gražutę, nusauna jį. Toks yra šio libretto turinys.

Kokia jo vertė?

Gal kas skays, kad šis libretas yra per daug vaikiškas, per daug

sius dvarininkus, kurie tik truputį skyrėsi nuo valstiečių, vidurkis dvarų žemių buvo tarp 200 ir 300 ha. Iš tikrųjų 1905 Kauno gub. dvarai tarp 200 ir 500 deš. sudarė tik 7,1 proc. privačių savininkų ir jie valdė tik 13,8 proc. privačių žemių. Arba pažiūrėkime į kitą teigimą: 1905 m. "Vilniaus gub. rusų dvarininkai valdė 19,9 proc. žemės, Kauno gub. — 18,3 proc. ir Gardino — 35,5 proc. (p. 117). Sprendžiant iš šio teigimo aplamai iš teksto, kur vis pabrėžiama rusų kolonizacijos politika, skaitytas manytų, kad stambi Lietuvos dalis tiesiogiai buvo rusų valdoma. Autorius nepaminėjo, kad tie procentai nebuvo visų žemių, o tik bajorų valdomos, kurios Kauno gub. sudarė apie 40 proc. visų žemių. Tad rusai bajorai valdė iš tikrųjų mažiau negu 8 proc. žemės Kauno gub. Rusų dvarų buvo tik 223 ir, be abejonų, dauguma savininkų negyveno Lietuvoje ir buvo pavadę kitiems dvarus tvarkyti. Apie rusų dvarininkų įtaką praktiniam Lietuvos gyvenime neverta ir kalbėti. Ryšius su kolonizacija vertėtų į pataisyti kitą klaidinantį teigimą. "Tad Lietuvoje 1864 - 1870 m. rusų kilmės asmenų valdomos žemės kiekis padidėjo 216,2 proc., o dvarininkų rusų skaičius padaugėjo 2,4 kartus" (p. 116). Autorius nepaminė dviejų dalykų, kurie smarkiai pakeistų šį teigimą. Pirmia, jis neatskiria, kad ciutuote L. Bičkausko - Gentvilos tekste buvo rašoma apie "rusų kilmės" asmenis, tai yra įskaitant ir vokiečius ir kitus nekatalikus, kurių skaičius šiame laikotarpyje smarkiai pakilo, ypač Kauno gubernijoje. (Tame pačiame straipsnyje yra pasakyta, kad 1886 m. rusų tautybės bajorai - dvarininkai valdė Kauno gub. 229,033 deš., o vokiečiai 164,236). Antra, autorius panaudoja "Lietuvą" per plačią prasmę, įskaitant į ją ne tik Kauno, bet ir visas Vilniaus ir Gardino gubernijas. O kaip tik sparčiausias "rusų kilmės" augimas buvo Gardino gub., kur "rusų" dvarininkų skaičius padidėjo net 6,7 kartus ir valdomos žemės padaugėjo 527,6 proc. Kauno gub. "rusų" dvarininkų padaugėjo tik 60 proc., o žemės tik 44 proc. Tad rusinimas lietuvių apgyventuose rajonuose vyko žymiai lėčiau. Iš tikrųjų stambus rusų kolonizavimas tęsėsi tik labai trumpai ir po 1870 m. vyko labai mažu. Pvz. 1870-1884 m. "rusų kilmės" dvarininkai įsigijo 45,333 deš. Kauno gub., o valstiečiai (tai yra lietuviai) 124,423 deš. Čia gal yra gera proga paminėti, kad autorius dažnai per laisvai vartoja "Lietuvos" sąvoką; kartais tai reiškia Kauno, Vilniaus ir Suvalkų gub., kartais Kauno, Vilniaus ir Gardino gub., kartais tik dalis tų gubernijų ir pan. Skaitytajai dažnai neaišku, apie kokią sritį autorius rašo, kai mi-

romantiškas, visuomeniškas ir per giedras. Jis neturi psichologinės gilmės. To būtų galima reikalauti, jei čia būtų romanas ar drama. Operoje dainininkas juk nėra koks savo žodžio prasmės analizuotojas ar jo įrodinėtojas. Jis yra žodžio išsakytas savo dainavimu. Ta prasme Maironio libretas ir yra geras. Šalia to, jis alsuoja ta jaunuoliškai optimistine nuotaika, kuria kaip tik pasižymėjo Lietuvos valstybės kūrimas, ką Maironis šiame librete ir vaizduoja. Ši nepriklausomybė yra kaip tik romantizmo ir socialinės dorovės derinimo pastangų junginys.

Libreto personažas Zdanis kėlė kai kuriems asmenims nepasitenkinimą, ir šie priekaištavo autoriui. Maironis tad išnašoje pasiteisino, kad šis personažas nėra jo asmeninės nuomonės

reiškėjas. Tačiau šitokio pobūdžio personažas yra būdingas atsikuriantčiai Lietuvai, kaip ir kiti personažai. Socializmą tačiau Maironis šiame veikale suprantą ne Markso prasme, bet prancūzų socialisto Prudhon'o prasme, ką jis viename posme aiškiai ir išreiškia.

Šis libretas turi įvairių personažų, pvz. Pranciškona. Jame yra įdomių momentų visuomeniniu, dvasiniu ir literatūrinės formos atžvilgiu. Šia proga mes negalime plačiau jų nagrinėti. Straipsnio uždavinys yra tik sužadinti norą kokiame menatui, kad jis sudarytų galimybę kokiame kompozitoriui atsidėti ir parašyti pagal šį libretą operą. Tokiu būdu būtų pasiektas tas tikslas, kurio siekė Maironis, šį libretą rašydamas, ir jo darbas būtų užbaigtas operos forma.

V. Bgd.

DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija.
6449 So. Pulaski Rd. (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Jei neatšiliepa skambinti 374-8004
Pirmia ligonius pagal susitarimą.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6132 So. Kedzie Avenue.
Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt. 8 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 1 iki 3 val.
Fagali susitarimą.
Ofiso telef. WA 5-2670.
Rezid. tel. WALBROOK 5-3048.

Tel. ofiso HE 4-5849; rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt. 1:00 - 5:00 val. popiet. treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Jonas G. BYLA-BYLAITIS
GALVOS IR STUBURO LIGOS
2858 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Tel. — 476-3409
Valandos pagal susitarimą

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. — GE 6-2400
Val.: pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penkt. 10-4; šeštad. 10-3 val.

Ofis. tel. 735-4477; Rez. 246-2839
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir Endokrinės ligos.
CRAWFORD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Road

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Tel. — BE 3-5893
Specialybė Akių ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. — PR 8-2220
DR. JANINA JAKSEVICIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketv. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-0000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. JUCAS
DERMATOLOGJA
CHIRURGIJA
5214 No. Western Avenue
1002 No. Western Avenue
Tel. atsakoma 12 valandų
489-4441 — 561-4605

Istaigos ir buto tel. 652-1581
DR. FERD. VYT. KAUNAS
BENDROJI MEDICINA
1407 So. 49th Court, Cicero, Ill.
Kasdien 10-12 ir 4-7
Išskyrus treč. ir šeštad.

Tel. ofiso ir buto: OLYMPIC 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave., Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak., išskyrus trečiadienį.
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
Lietuviai gydytojas
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. nuo 12-4 val. popiet. ir 6-8 val. vak. Treč. ir šeštad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE.
KEDIKIŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue.
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Ofs. tel. RE 7-1168, rez. 239-2919

Ofs. HE 4-1818; rez. PR 6-9801
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
71-os ir Campbell Ave. kamp.
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penktad. 3 iki 7 v. p. p. Tik susitarus.

OPTICAL STUDIO
VIOLETA KAROSAITE
7051 So. Washenaw Tel. 778-8766
Pritaikomi akiniai pagal gydytojų receptus.
Didelis akinių rėmų pasirinkimas.
Val.: pirm., antr., penkt. 10-5:30.
Ketv. 1-8 v. vak. Šešt. 10-4 v. p. p. Trečiadieniais uždaryta.

Tel. — 282-4356
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai:
111 NO. WABASH AVE.
4200 NO. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą.

DR. FRANK PLECKAS
(Kalba lietuviškai)
OPTOMETRISTAS
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "Contact lens".
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2280, rezid. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas 4255 W. 63rd Street
Ofiso telef. RE 5-4410
Residentijos telef. GR 6-0617
Ofiso val.: pirmad. ir ketv. ir penkt. nuo 1:00 iki 3:00 val. popiet

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — iš anksto susitarus.

Tel. ofiso PR 6-4446
F. G. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą.

Ofs. tel. 586-3166; namų 381-3772
DR. PETRAS ŽILIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 So. Narragansett Avenue
Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt. 2-7; šeštadieniais pagal susitarimą

Perskaite "Draugą", duokite jį kitiems.

(Nukelta į 5 pusl.)

Ispūdžiai iš premjeros

Jono Jurašo režisuotasis „Pasivaikščiojimas mėnesienoje“

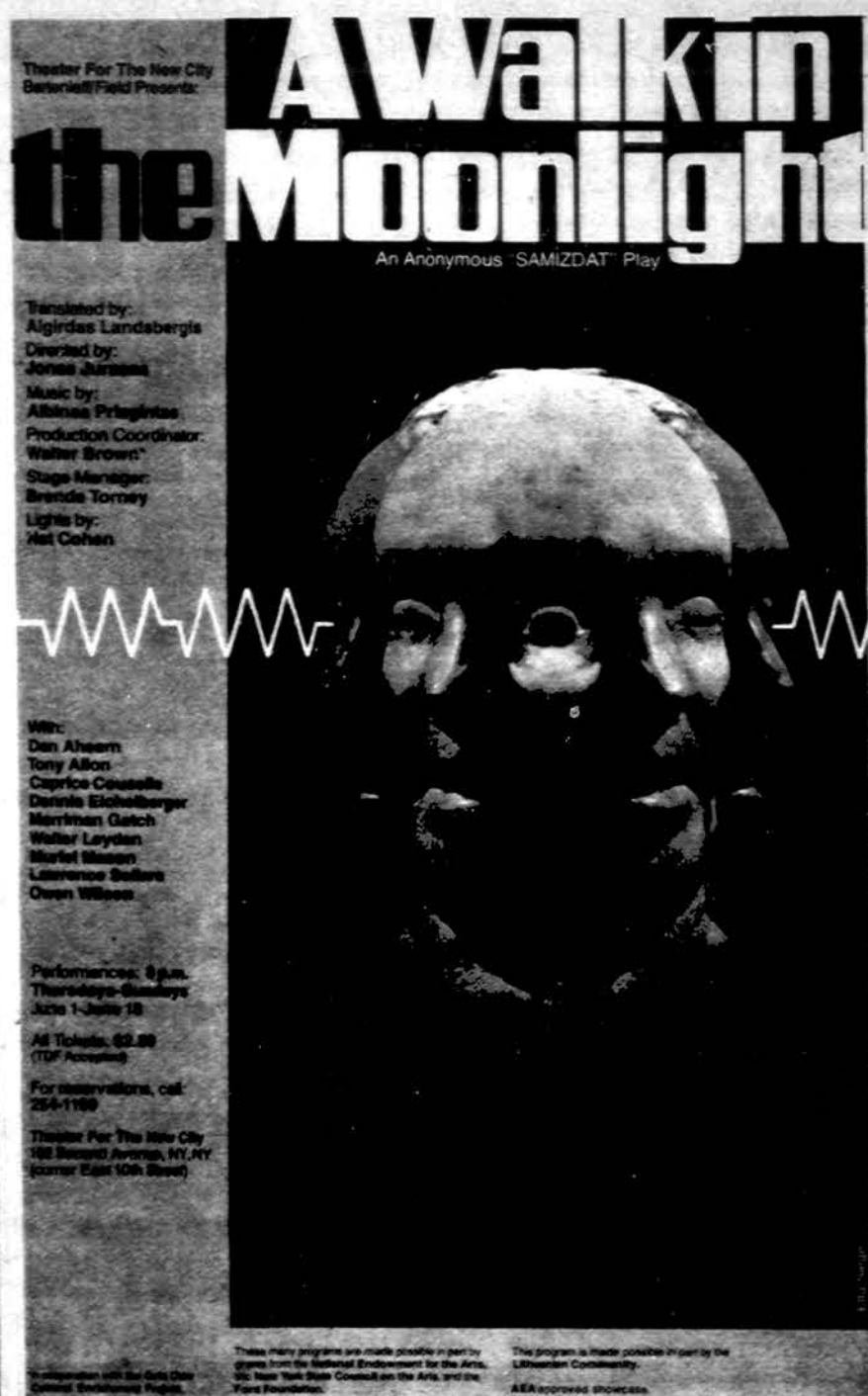
Paskutiniame dešimtmetyje, truputį plačiau prasivėrus geležinės uždangos spygliuotam langeliui, vis daugiau sužinojome apie totalitarinę, maniakišką sistemą. Koncentruota Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika, persekiojamųjų pavardės ir jų skaičiai bei statistiniai duomenys, nors ir sukelia pasipiktinimą bei užuojautą, aplamai gilesnių emocijų dar nesudilgina. Tai savaimė suprantama, nes Amerikos užuovėjį gyvenantiems sunku realiai įsivaizduoti nuolatinį žmogaus fizinį bei moralinį naikinimą.

Tiesa, smarkiau supurtę kelių žmonių lageriniai atsiminimai, Landsbergio dramos ir atvykusiųjų pasakojimai, tačiau visa tai lietuvių herojų, įpailiotų sistemos voratinklėn, išgyvenimą. Platesniam totalitarizmo klaidumui atvaizduoti vis dar trūksta anos pusės „Dievų miško“.

Minėtą trūkumą gerokai papildė anoniminio Lietuvos poezijos autorius pjesė „Pasivaikščiojimas mėnesienoje“, kurios premjera įvyko š. m. birželio 1 d. New Yorko eksperimentinio off — off Broadway teatre — „Theater for the New City“.

Šiame teatre savo teatrinį kelią pradėjo daugelis žinomų režisierių, tokių kaip Ričardas Šechneris, originali teatrinė trupė Mo-bu Mines ir kt.).

„Pasivaikščiojimo mėnesienoje“ režisierius Jonas Jurašas, vos prieš dvejus metus apsigyvenęs New Yorke, jau spėjo išpildyti ir meniškai, visai naują interpretaciją atskleisti Šekspyro Makbetą garšiam La Mama teatre. To spektaklio platūs ir išsamūs įvertinimai buvo atspausdinti New Yorko dienraščiuose ir teatro žurnaluose. Reikia džiaugtis, kad

Jono Jurašo spektaklio plakatas New Yorke.

Jonas Jurašas New Yorke jau yra gerai žinomas ir „Pasivaikščiojimo mėnesienoje“ premjeroje pritrūko žiūrovams vietos. Sudėtingais ir mums nežinomais keliais Vakaruose atsiradusi anoniminė pjesė suteikė režisieriui progos perduoti anos sistemos

siaubą ir jos šiurpų tragizmą, nuo kurio jis pats yra skaudžiai nukentėjęs. Veikalas, rašytas neabejotinai talentingo rašytojo, yra greitomis supintas ir nepretenduoja į užbaigtumą ar tobulumą — tai tik žaliava teatriniam (Nukelta į 4 psl.)

Jonas Aistis

KURIMO VALANDA

Šiūta pavakare, tartum lėlių kvapenis,
Pasklaidusi svaiginančių kvaitų,
Giedra, kaip kūdikio šypsenys per sapną,
Nerūpestinga, kaip Watteau.

O saulės spinduliai, kaip miežių varpos,
Nusvyria žemėn aukso akimais.
Ir blakos pamiškėm paklydęs varpas,
Ir virpuliuoja nerimu skliautai.

Tarytum laužo žarijas būt žarstę
Rūšiais veidais susėdę mūšiniai
Palei skaisčiosios karalaitės saulės karstą,
Kur jau žarijos blėsta, grindžias pelenais.

Skliukte ištryškta dar miraudusi vakarė,
Prabėga lapas šiurpus slėmėms,
Bet jau nuo kalnų, šilo ir nuo marių
Grasus kaip slėbinas pakyla debesys.

Tas debesys tolydžio auga, kelias,
Artėja dundesiai ir dusūs ir pikti...
Nusilovatojos žaibas skliautą skelbia,
Akimirkiniui prasiskleidžia plati naktis —

Ir matosi miraudęs didelis peizažas,
Tartum ekstazėje nušvitusi širdis,
Ir vėlai prakeikta žaibo nugarai skradžiais,
Tik kažką galiai verčiau janti girdi.

Tai tik akimirkiniui, tiksliai vienai sekundei!..
Po to tiksliai traškus griaustinio trenksmas jau,
Ir laukia vėl akimirkinio nubundant,
Bet... tąsyk būna dar tamsiau.

Kaunas, 1933. X. 10

SERENADA

Kai nublyškta skliautai ir dar vien tik vakarė
Kaip sidabro drugelis plasmuoja viena,
Sušūreną platano šakelės nukarę
Ir iš tolo atplaukusi meilės daina...

Ilgas ingi nemarūs troškimai atbunda,
Tartum žvilgsnio gražuolį ir gėmę ir gėla —
O kad vakaras virstų į mūšinę skundą
Ir taip nuolat kuždėtų vakarė tylą...

Poetas Jonas Aistis, nuo kurio mirties š. m. birželio 13 d. sueina 5 metai. Mirė Washington, ten ir palaidotas. Buvo gimęs 1904 m. Jonas Aistis yra vienas ryškiausių poetų, kuriuos nepriklausomos Lietuvos laikotarpis subrandino mūsų literatūrai. Nuotr. V. Maželis

O kad prieteliaus toly pasikendusiam lange
Suplasmotų sidabro drugelis žvaizdus —
Prakalbėtų visa tad nublyškusi padangė,
Atminimų vėjelis padvelktų švelnus...

O kad tujan tada, rodo, lange rymotum,
Atsidėję klausytum vakarės tylos,
Tai sidabro drugeliais tovesp nuplasmotų
Šitie žodžiai pūni nematytos gėlos!..

Grenoblis, 1943. IV. 19

Poetai ir poezija

Antanas Gustaitis

Kas yra poetas, yra lygiai taip pat sunku atsakyti, kaip ir klausimą: kas yra tas keistasis sutvėrimas Pegasas? Ar tai Vytuto laikų žemaitukas arklis, kuriuo, anot Simono Daukanto, prisipylęs kailinių rąkų barščiu, galėdavai nujoti iki Juodosios jūros ir sugrįžti į Pilviškius, ar — propagandos išaugintas sovietinis gaidys, kuriuo gali ir joti ir skristi?

Seniau poetu buvo laikomas ilgaplaukis jaunuolis, po kaku pasirišęs jį apgavusios mylimosios gedulingą kojine ir ligi pat savo natūralios mirties pasiruošęs pasikarti.

Dar nepriklausomoje Lietuvoje poetai buvo seksualinio ilgesio kamuojami gimnazistai, bet dabar čia, moderniškai auklėjimo sistemai tą ligę patenkinus, išnyko ir visa ši jauniosioji poetų karta. Užtat pastaruoju laikui vis daugiau atsiranda 80 metų amžiaus poetų-veteranų, kuriems į gyvenimo galą tas degiantis ilgesys vėl grįžta iš naujo, bet jau nėra jokių priemonių jam pasąinti.

Tarybiniuose kraštuose poetas su galva esiraitantis sliekas, kurio buržuazinį galą akirtus, atauga naujas lygiai toks, kokio ir meto komunistinė valdžia nori.

Kadangi poetui yra būtina kančios išgyvenimas, tai grynojo lyrio pavyzdžių gaudyti mums žiūrint iš šviesomos žinio brutalia ranka pro langą išlenktas nuogas viengungis, per žydintį pavasario parką verdamas bėgantis namo.

Kaip mes ten dūl poeto definicijos sutar-

tume ar nesutartume, vis dėlto poetu būti yra didelė šlovė ir dar didesnis patogumas.

Šlovę liudija ir tas faktas, kad dešimtmėčius studijavę daktarai, inžinieriai ir net iškilius idealistai graboriai tuoj po mirties išnyksta iš tautos atminties kaip cigarėčių dūmai, o keturių klasių nebaigęs poetas vis tiek išlieka tvirtai įamžintas literatūros kritikos straipsniuose, kaip išdidus grafomanas, piepučio dainius, bergždžia muzos Polihimnijos karvė, dvasios eunuchas ir papuoštas panašiais nepamirštamais vardais.

Be to, šios rūšies menininko profesijos pažymimasis žodis žmogų ir gyvą žymiai pagražina ir net padidina jo saviimi pasitikėjimą. Pavyzdžiui, parašęs bent vieną eilėraštį, tu jau nesi anksčiau kalboje ir spaudoje pravardžiuotas koks nors Ilgasis Jonas, o nuo šiol visada — poetas Jonas Skurdulis. Dabar jau ir tavęs kadaise nemėgęs kaimynas prie garbės stalo į tave pagarbiai kreipiasi: „Pone Poete, gal dar vieną mauką mano sąskaiton?“

Pagaliam, tu jau gali fotografuotis, sėdintis su buvusiais generolais, pulkininkais ir gailėstingomis ponitėmis, padidindamas juos savo artumu, gali drąsiai reikšti savo nuomonę vištų augintojų simpoziumuose apie visatos sąrangą, nusmaigstyti laisvės kovos gaires nuo Altos iki Vliko ir Bendruomenės, o jeigu tautos vardu prikalbėtum ir akivaizdžių nesąmonių, tai priešiškių veikėjų replika vis tiek būtų gana švelni: „Neimkite į galvą, ką tas mišingina poetas mums čia

valpalioja“.

Nepamirškime, kad poetas yra žymiai geriau apsaugotas ir nuo spaudos bei visuomenės šmeižtų, negu koks nors Lietuvių Bendruomenės pirmininkas. Pavyzdžiui, jeigu praeiviai pastebėtų išgarsėjusį poetą, gulintį aukštelininką lietuvis balos pliuirėje, ar kniubėję rudens šunkelio provėžoje, tai niekam nė į galvą neateis įtarimas, kad jis nuvirtu nuo kojų girtas. Juk kiekvienas kultūringas žmogus supras, kad čia jo tautos dainius arba atvirtes aprūkytais akių stiklais įsiekio įkvėpimo ir atsakymo į amžinuosius klausimus žvaigždynuose, arba užsikniaubęs intymiai ir patriotiškai kalbasi su savo gimtąja žeme.

Didelę privilegiją poetui teikia ir jo poetiška kalba, pasižyminti originaliu žodžiumu ir stiliumi.

Kai eiliniam nepraustaburniui tik už vieną pavartotą nekasdieninį žodį gali bet kas išmušti net keturis priešakinius dantis, poetui įkvėpimo metu leistina rašyti, kad jo apdainuojamos mergaitės galva panaši į žydintį kaktusą, kad jos liemuo primena itališką salami, kojos — dzūkelių vežimo ienas, rankos — du suvalkiečio dalgiaukočius, o satyrikui net galima eiliuota forma tarti, jogei Marytė turi bambą ant nugaros...

Iki šiol mūsų literatūroje vyravo poetai vyrai, bet pastaruoju laikui, visiškai atsipalaidavus šeimyninio gyvenimo varžtams ir atsiradus daugiau palankių progų naujiems kėntėjimams, iškyla vis daugiau ir poetų moterų. Nors aš poetas, moteris labai gerbiu, mėgstu ir net myliu, bet tiksliai svetimas, o savo žmonos poetės nenorėčiau turėti. Dėl to savo bičiulius vyrus galiu įspėti, kad ši nelaimė kartais į mūsų namus ateina labai palengva ir su minkštais pantpliais, bet išsina su dideliu triukšmu, daužydama brangius indus ir spiegdama.

Tai gi, jeigu pastebėsite, kad jūsų prisiega vidurnaktį slapta išlipa iš lovos, vien-

marškinė stovi prie lango ir dūsauja į mėnulį arba gauda tuščioje erdvėje muses, žinokite, kad poezijos grėsmė jau prie pat jūsų šeimoms durų. Netrukus užuosite karčius degančio stieko dūmus, į kavą vietoj cukraus bus pripilta muilo miltelių, sriuboje plūduriuos ilgi plaukai, ant valgomojo stalo atsiras moteriški batai, apatinukai, kojinės ir bauchalteriai, o lovoje — taukuota keptuvė ir gausybė apelsinų žievių ir duonos trupinių. Dar po kelių dienų savo žmonos poetės rankinukyje jau galite rasti pirmą maždaug tokį eilėraštį, dedikuotą tik jai vienai težinomam „Nežinomajam“:

Ar tu žinai?... Ar tu žinai?... Ar tu žinai?...
Koksai nepakeliamai graudus ilgesys...
Ir vėjas rauda sielvartu prie miegamojo lango...

O Kleopatros antyje nežinomybės laukia
aistra alsuodama angis...
Ir mano begemotas išvyko į tarnybę
kelionę...

Kokia skaudi vienatvė!
Ateik, mano juodasis angelė, ir uždenk
mane savo sparnais
nuo šio baisaus pasaulio!

Na, o po mėnesio jūs jau galite gauti stamboką savo žmonos eilėraščių rinkinį su ultimatumu surasti leidėją ir garantuoti, kad jos knyga gaus Rašytojų draugijos premiją, arba — von iš namų su visais savo skudurais!

Rimtai gvildenant poezijos klausimą, savaimė iškyla mintis: na, o kokia privalo būti toji poezija?

Yra gyva nuomonė, kad išsivijęs patriotinė poezija turėtų būti laikomi tik tie eilėraščiai, kuriuose klasiškai surimuoti Vliko, Lietuvių Bendruomenės ir kitų patriotinių organizacijų veikėjų bei kultūrininkų vardai ir į tarpą vis igiedota po keiksmažodžių: bendradarbiautojas, akiratininkas, pornografininkas, striptyzininkas, skatikininkas, marijonininkas, pranciškonininkas ir komu-

nistas.

Aukščiausio meninio lygio filosofinių gėmių poezija neabejotinai yra ta, kurios autorius nemoka lietuvių kalbos ir net nesupranta, ką patsai parašė.

Simbolistinės srovės poezijos vertė priklauso nuo poeto pasirinktų simbolių ir, žinoma, nuo skaitytojo intelekto ir pajėgumo juos išsiaiškinti. Pavyzdžiui, dažnai reikia nuosekliu logišku mastymu priartėti prie autoriaus rebuso sprendimo, kad žydintis kubizdalis reikšia pavasario atgimimą, ratų pervažiuota išdžiūvusi varlės oda — vasaros sausrą, virš žmogaus galvos plaukiantys juodi debesys — galimą liūtį, po kojom žliuksintis sniegas — automobilio stoka, o moters silueta naktį tarpduryje — didžią šeimyninę nesantaiką, vyru per vėlai grįžus iš Piličių klubo.

Erotinėje poezijoje pakanka, kad būtų žodis „myliu“ ir po jo vis naujos moteriškos kūno dalies pavadinimas. Tas dalis dainius, gali vadinti tikraisiais vardais, tiksliai krūtis, vengiant apkaltinimo pornografija, partina susimbolinti mackentošo obuoliais, apelsinai, greiffruchtai ar net ir arbūzais.

Šių laikų religinėje poezijoje geram katalikui yra vengtina žodžio „Dievas“, nes tada tų eilėraščių neperka bedieviai, o agnostikui savo kuryboje verta minėti net ir visų šventųjų vardus, nes tada didelė galimybė gauti gal ir Kunigų vienybės premiją.

Deja, bent apgraužomis sutardami, kas yra poetas ir kokia turi būti poezija, mūsų nuomonės visiškai skiriasi klausime: o kas gi yra toji pati poezija, kaipio tokia? Nenorėdamas leisti į ilgus ir nevaisingus ginčus, į tai tegaliu jums tik trumpai atsakyti, kad tikroji poezija yra tik mano vieno eilėraščiai, kaip ir kiekvienas kitas poetas apie savo poeziją mano.

(Feljetonas, autoriaus skaitytas Poezijos dienos Chicagoje š. m. gegužės 27 d.)

Jono Jurašo premjera

(Atkelta iš 3 pusl.)

niam darbui, duodanti laisvę režisieriui savo nuožiūra ją interpretuoti. Šia laisvę rež. J. Jurašas itin kūrybiškai naudojo. Sliedžios ir aštrios scenos, tekste bauginančios savo drastiškumais, spalvino spektaklį estetiškai sprendimais. Ši veikala stantiam režisieriui uždavinys yra nepaprastai sunkus, nes tai nėra tradicinė pjesė su pagrindiniais herojais, besivystančia fabula ir triumfuojančiu epilogu. Greičiau tai būtų poetinė satyra, groteska, metafora, kurioje išreikšama totalitarinės sistemos agonija, supuvimas, destrukcija. Tai tarsi sudužęs veidrodis, kuriame simultaniškai matome išryškų pasaulio atspindžius. Pjesė galima sakyti, kiek „makabriška“ — nuverstų dievų, išniekintų šventyklų, vertybių praradimo atmosfera lydi nuo pat pradžios. Veikėjai — simboliniai, įsiskaitantys prarastos gyvybės spalvos.

Šioji keista, kafiškos nuotikos pjesė buvo įtampinta siurrealistiniam, abstraktam sceno-vaizdų: senelių poilsio namai, savotiška invalidų speciali sanatorija su mediciniais aparatais, kraujo perpilimo indais, ligonių kėdėmis ir pn. Scenoje — keturi baltai ligoninės rūbais apvilkti seneliai, praeityje buvę nusipelnę veikėjai. Aukštos stiklinės dėžės uždaryti trys jaunuoliai, gydomi nuo neišaiškinto dvasinio susirgimo; jie išleidžiami į laisvę pasivaikščioti tik tam, kad juodu kostiumu oficialiai apsilankę prižiūrėtojas įsitikintų, jog jie nepagydomi nuo savo idealistinių-maistingų idėjų.

Sudėtingam besiužetiniam pjesės audiny kryžiuojasi du planai: degradavusių senelių iškreiptos praeities vizijos ir poetiški o. blaškantių jaunuolių monologai. Nors pjesės laisvos kompozicijos tekstas yra išaugęs iš konkrečios dirvos ir sugėręs nuodugus totalitarinio režimo syvus, jis kelia universalią žmogiškos vertybės problemą: kokių fanatiškų idėjų bebūtų paskatinti nusikaltimai, — prasižengimas su sąžine, su žmogiškais įstatymais veda į dvasinę mirtį, paverčia žmogų pasibaisėtina parodija. Pro merdėjimo, dvasinio dūlėjimo, visuotinio margo atmosferą prasišverbia humanistinis patosas — kuo pasotinti žmonių sielos, kur atrasti tikrą gyvybės spalvą?

„Pjesės „leitmotyvas“ atsiskleidžia pačioje pradžioje. Tai — totalitarinės Utopijos, pastatytos ant sunaikintos visuomenės griuvėsių, kilimas ir kritimas; naujos „religijos“, kuri turėjo pakeisti užgniauztą protėvių tikėjimą, merdėjimas ir mirtis; Utopijos architektų visuotinė neišsprendta kaltė. Senelių poilsio namai — aiški visos visuomenės ir jos pragaro metafora. Tarsi amžinai pasmerkti kartoti savo nusikaltimus, seneliai drasko viens kito kūną ir sielą, o juos valdo pabirę sūkių fragmentai, patetiški prakalbų skuteliai ir baisios išdavytės.

Daug panašių, dar neišnagrinėtų antiutopiškų veikalių užtikinama Rytų Europoje. Šioje pjesėje išryškėjęs beviltiškumas dažosi beketiškoms spalvoms ir atskuba Orwellio „1984“ aidu. Nepaisant veikalo pabaigoje aistringos maldos, prašančios Die-

vo atleidimo, autorius neranda išeities iš Utopijos „Endgame“ (Pasinaudota režisieriaus pastabomis programoje).

Ši filosofinė eksperimentinė lietuviška pjesė J. Jurašo rankose įgavo griežtai sukonstruotas siurrealistinės metaforos formą, gimstančią iš skulptūriškai išraiškingų mizanscenų, kūnų plastikos, stulbinančiai tikslų detalių. Neįprastas spektaklio stilius subtiliai balansuoja tarp sarkastiškos, juodos tragikomedijos ir graudaus lyrizmo, sutirštinto realistiško charakterių piešinio ir poetinės simbolikos.

Modernaus muzikinio koložo, niuansuoto apšvietimo, kūnų judesių ir balsų ritmo sintezė darė prielankias išpušyti žiūrovams, neįprastams prie tokio pobūdžio teatrinės vizijos ir nepatirtos Vakarų problematikos.

Buvo galima jausti, kad rež. J. Jurašas, gyvenęs tokioje sistemoje, šia pjesė pats norėjo išpurtyti, iškratyti iš savęs vis dar jį slejantį totalitarinės sistemos puvėsius. Savo patirties įtaigotas, jis siekė universalus humanistikumo, kreipdamasis į visų žmonių sąžinę. Tuo pačiu jis turėjo ir misiją — pranešti Vakarų pasauliui dar gyvų, bet beatodairiškai trauksimų žmonių šauksmą, kuris prasiveržė pogrindžio autorius elutėmis pačiu tikriausiu, pačiu autentiškiausiu balsu. Todėl ir džiugu, kad režisierius neatsiskyrė nuo mūsų, klabenan-

Alfonsas Dargis

Klounas (1976)

čių teisybės duris. Savo pašaukimu, savo pasirinktu keliu, savo talentu jis išėjo į begaliniai sunkią dirvą — sėti supratimo grūdą pačiame New Yorko meno centre.

„Pasivaikščiojimo mėnesienoje“ premjera praėjo su dideliu pasisekimu ir žiūrovams teko ne pra-

bėgomis susipažinti.

„Pasivaikščiojimo mėnesienoje“ anglų kalba, bendradarbiaujant su Vytautu Bakaičiu, išvertė Algirdas Landsbergis. Muzika — Albino Prizginto. Vaidina New Yorko aktoriai. Spektakliai baigiasi birželio 18 d.

kfp.

MŪSŲ KALBA

Ar tikrai Sizifo darbas?

Prieštaringos tikrovės faktai

V. Rastenis „Akiračių“ 1978 balandžio mėn. numeryje rašo: „Kalbos kampeliai mūsų laikraščiuose labai primena graikų sakosose minimą Sizifą, kuris buvęs dievų nubaustas amžinai dirbti bergėdžių darbą: risti didelį akmenį į kalną, kurio viršūnė beveik įristas tasai akmuo būtinai užkliūva ir vėl nurieta pakalnen“. Kalbos kampelių bergėdžių rodanti tikrovė: „Ir mūsų kalbininkai — rodo rodo, šluoja šluoja mūsų spaudos, radijo ir

viešųjų prakalbų kalbines šiukšles, o kaip buvo, taip ir liekam prisikišuklinę“. Tai yra teisybė. Bet čia ne vienų kalbos kampelių problema. Čia problema daug gilesnė. Pavyzdžiui, ją yra matęs Jonas Aistis ir „Milfordo gatvės elegijoje“ išreiškęs tokiu konstatavimu: „Lietuvės galvos nesuka dviem dalykais: gimtąja kalba ir savo tautos istorija. Kalbininkas ir istorikas įskaitant. Kalbininkas esmi, kam man istorija! Istorikas esmi, kam man kalba! Politikas,

gydytojas, inžinierius, agronomas, tapytojas, poetas (nuo savės pridėjime; kunigas) esmi, kam man kalba ir istorija! (p. 168). Štai kodėl negalima nesutikti su V. Rasteniu: „O didieji mūsų kalbos vargai gi šakoją ir lapoja daug viešesnėse vitose — laikraščiuose ir tribūnose. Ir ne tiek žodyno, kiek sintaksės, stiliaus, tikslaus sąvokojimo nepasiteniję straipsnių rašytojai ir prakalbų sakytojai — begėdiškiausiai kompromituoja tą mūsų, tegu gal ir ne pačią tobuliausią, betgi gana gerą kalbą“ („Sizifai“, p. 14). Juo labiau, kad V. Rastenis kalba ne tuščiai: savo tvirtinimus remia gausiais bei būdingais pavyzdžiais.

Šitaip mūsų maišams su kalbos šiukšlėmis iš tiesų daugėjant, pasak V. Rastenio, „metai iš metų, o kai kur net diena iš dienos“, šioj „nelygioj kovoj“ visų pirma krentą lietuviški Sizifai — mirė Skardžius, Saly, Dambriūnas, Kalvaitis, šiemet jau ir M. Stonys. O „ne už savo, o už mūsų kitų nuodėmės“ vis dar, kol gyvi, tebevargsta Barzdukas su Vaišniu, taip pat „Dirvos“ slapyvardininkas „romantikas“ T. Klyga, tiesa, kol kas nesikeisiantis „nei sunkių akmenų, nei kalbos šiukšlėmis kupinų maišų kur nors ritinti“ — jis daugiau rūpinąs kalbinėmis plonybėmis. Kad ši kova yra nelygi, taip pat bus teisybė, bet kad mūsų minėti kalbininkai dėl to būtų mirę — aiškiai perdėta. O „atgailauti“ gyviesiems už kitų nuodėmės mūsų sąlygoms ne tik krikščioniška, bet ir patriotiška. Tai rodo lietuvių kalbos kultūros istoriją. Štai keli būdingesni jos momentai.

Prisiminkim Kazimierą Būgą (1879-1924). Tais laikais jis buvo vienintelis lietuvis kalbininkas moksline. 1920 m. dėl savo vienišumo jis skundėsi: „Bet, mano nelaimė, Lietuvoje nebuvo kam mane sukritikuoti“ (Rinktiniai raštai, II, 77). Jam ir mūsų kalbos diletantus teko daugiausia tramdyti vienam, nes „J. Jablonskis, nebūdamas lyginamosios kalbotyros specialistas, jam negalėjo čia padėti“. Tai konstatavo jis ir pats: „Gaila, kad man kariauti niekas nepadeda, — skundėsi Būga 1921 m. gruodžio mėn. 6 d. F. Sragiui. — Niekas ne žodelio neatšiliepia dėl mano

Naujųjų laikų Lietuvos istorija

(Atkelta iš 2 pusl.)

iškeltų įvairių kalbos dalykelių „Švietimo darbe“. Bijau, kad mano darbai nenuėmė vėjų“ (Rinktiniai raštai, I, 99). Bet ar galėtume šiandien sakyti, kad Būga dirbo bergėdžių kalbos Sizifo darbą?

Arba prisiminkime Joną Jablonskį (1860-1930). Būdamas kalbininkas praktikas, jis rūpinosi sukurti lietuvių bendrinę kalbą, ir tai jam pavyko. Sielodamas šios kalbos ugdymu — taisyklų, aiškumo, grynumo ir kt., jis atsidėjęs ją taip pat valė nuo šiukšlių. Jablonskis visą savo amžių reikėsi ir garsėjo kalbos taisyklomis. Ne be to, susidurdavo taip pat su kalbos Sizifo darbo nuotakomis. Pavyzdžiui, 1927 m. jis rašė: „Labai malonu būtų, kad ir be manęs vienas kitas atsilieptų šiuo reikalu laikraštyje. Esu, gali būti, per daug reiklus. Jei pasirodys, jog šitie mano reikalavimai iš laikraščio redakcijų yra tuščias dalykas, jei tikrai taip žiūrės į šį dalyką dėl aiškių motyvų mano oponentai, tad ir pats, žinoma, turėsiu nutilti — nustosiu dėl jų, dėl laikraščio kalbos dalykų, burną aušinęs laikraščio“ (Rinktiniai raštai, II, 456-457). Čia ir kyla klausimas: kada mūsų kalba būtų daugiau laimėjusi — ar tada, kai Jablonskis būtų nustojęs „burną aušinęs“, ar kai jis, net ir besiveikatis būdamas, vis savo kalbos taisyklų rašė?

Ne be abejonų ir iš dalies tam tikros rezignacijos buvo ir dr. Pranas Skardžius (1899-1975) svetur. Antai 1963 vasario 21 jis man iš Washingtono rašė: „Gerai, kad Sveikas vis rodo iniciatyvos ir karta tam tikro entuziazmo. Bet aš vis mažiau bematau progos entuziastiškai nuotaikai kalbos dalykuose. Rašybos dalykais iš tikrųjų niekas

(Nukelta į 5 psl.)

ni Lietuvą. Tai atspindi ne tik tada, kai rašoma apie ekonominį gyvenimą, bet ir tada, kai liečiama Bažnyčia ir švietimas. Tuo pačiu pasigendama bent kokio apibūdinimo lietuvių veiklos Mažosios Lietuvoje ar Amerikoje (išskyrus lyg ir ne vietoj idėto skyrelio apie lietuvių teatrą Amerikoje), nors šiuo laiku ji buvo ypač svarbi.

Kažkodėl lietuvių rašto žmoniems dar nėra pavykę susitarti, kokia sistema naudoti bibliografijoje ir išnašose. Šiuo atveju ir Čepėnas neišsiskiria; jis nepaminė jokių spausdinimo vietų, nors tai būtina įprasta tvarka. Laikraščio straipsniai yra tikrai įvairiai apibūdinti, vienu su data, kitur su numeriu, dar kitur su data ir numeriu, o kartais tik su puslapiu. Vyskupo Bučio atsiminimai yra vienu Vyskupo P. Bučio Atsiminimai o kitur P. Bučys, Atsiminimai. R. Vėbros Lietuvos katalikų dvasininkija ir visuomeninis judėjimas yra paminitas net trim skirtingais pavadinimais. L. Bičkauskio - Gentvės straipsniai Istorijos X ir XI sąsiuvinuose yra duoti tuo pačiu pavadinimu. E. Zechlin, kuris parašė tik 28 iš 296 puslapių knygos Westrussland in seiner Bedeutung fuer die Entwicklung Mitteleuropas, net ir tekste paminitas kaip tos knygos autorius. Be to, pasitaiko apčiai ir smulkesnių klaidų, kaip neteisingos datos ar transkribavimas; galbūt čia tik korektūros klaidos. Reikėtų šio lietuvių papročio — nerū-

pestingai žvelgti į bibliografines žinias — kaip nors atsikratyti.

Kaip ir visada, pasitaikė ir įvairių smulkesnių klaidų: Rusija pardavė Aliaską Amerikai ne 1855, (p. 96) bet 1867 m.; Sv. Sinodas nebuvo įsteigtas 1834 m. (p. 129), bet 1731, N. Sergejevskij, vadovavo Vilniaus mokslo apygardai iki 1899, ne iki 1900 m. (p. 169), jo inicialas yra N. o ne M., vardu rodyklė jis rašomas Sergejevskij. Lietuvos valstietičiai per 35 metus (1864-1899) sugebėjo įsigyti žymiai daugiau negu 173,690 deš. žemių (p. 120), nes tas skaičius buvo tik vien Vilniaus gub., Kauno gub. buvo įgyta 210,326 deš., net nekalbant apie Suvalkų gub.

Tačiau visa mano kritika, ypač ekonominės sritys, neturėtų paneigti fakto, kad Čepėnas užsimoko labai didelį darbą, kurį atliko gerai. Iš dalies galima sakyti, kad tai yra pirmutinis bandymas 19-to amžiaus antrąją pusę plačiau ir vispusiškiau apžvelgti. Pirmadarius visada yra sunkiau. Atėitės darbuotojams bus lengviau, nes galės tik testuoti tą vagą, kurią ši knyga išvarė. Net ir su visais trūkumais šis veikalas vis tiek lieka pats geriausias ano laikotarpio bendras apibūdinimas. Patarčiau visiems lietuviščių mokyklų istorijos mokytojams jį perskaityti, nes niekur kitur nėra vienoj vietoj sukaupta tiek daug įvairios ir įdomios medžiagos. Ypač verti dėmesio yra skyriai apie spaudos draudimą ir švietimą. Tad su dideliu nekantrumu laukiui sekančių tomų, kuriuose bus apžvelgtas net dar rečiau teisingai apibūdintas nepriklausomybės laikotarpis. Linkiu autoriui sveikatos ir ištermės pabaigti šį didelį darbą.

AMERICAN INTERNATIONAL HOLIDAYS

„The Shortest Distance Between Two Points“

465 Statler Office Building * Boston, Massachusetts 02116 * Tel. 617-482-1885

1978

Kelionės į Lietuvą IŠ CHICAGOS

Aplankysime: Maskvą, Vilnių, Frankfurtą ir Varšuvą.

VIENOS SAVAITES KELIONĖ (Maskvoj 1 naktis, Vilniuje 5 naktys, Maskvoje 1 naktis).

IŠVYSTA IŠ JAV

Rugs. 17 d.

Rugs. 24 d.

Spal. 8 d.

Spal. 15 d.

GRIZTA Į JAV

Rugs. 25 d.

Spal. 2 d.

Spal. 16 d.

Spal. 23 d.

Vilniuje nuo 9/19 iki 9/23

" " " 9/26 iki 9/30

" " " 10/10 iki 10/14

" " " 10/17 iki 10/21

KAINA

\$999.00

\$999.00

\$999.00

\$999.00

DVIJŲ SAVAITIŲ KELIONĖS (Frankfurte 2 naktys, Vilniuje 5 naktys, Maskvoje 2, Varšuvoje 4 naktys)

Rugs. 15/78

Rugs. 22 d.

Spal. 4 d.

Spal. 12 d.

Rugs. 30/78

Spal. 7 d.

Spal. 19 d.

Spal. 29 d.

Vilniuje 9/19 iki 9/23

" " " 9/26 iki 9/30

" " " 10/10 iki 10/14

" " " 10/17 iki 10/21

\$1099.00

\$1099.00

\$1099.00

\$1099.00

JOŠU KELIONĖS ĮSKAITOMA:

- Kelionė į abi puses iš Chicago iki Frankfurto ir Maskvos
- Valgiai ir gėrimai skrendant
- Pirmos klasės traukiniai su miegamaisiais iš Frankfurto į Maskvą
- Pirmos klasės kambariai su privačia vonia, dviem kambariais
- Trys valgiai kasdien tikrai USSR
- Pervėžimas iš aerodromo, geležinkelio stoties iki viešbučių
- Vietovių apžiūrėjimo ekskursijos į Kauną ir Trakus
- Bagažo tvarkymas (44 sv.) USSR
- JAV Tarptautinis transportacijos mokestis

NEĮSKAITOMA: Sovietų vizų mokestis \$15.00 vienos savaitės kelionei. Sovietų ir ir Lenkijos vizų mokestis dviejų savaitų kelionei. Už gautas aplikacijas mažiau negu 30 dienų prieš išvykimą bus reikalinga primokėti \$10.00.

PRASOME DĖMESIO: Visų oro kelionių kainos baigėsi 1978 m. kovo 31 d., o naujos kainos dar nepatvirtintos. Dėl to American International Holidays garantuoja, kad ekskursijų nariai visada mokės žemiausią galimą kainą išvykimo laiku. Šis preliminarus pranešimas gali būti pakeistas.

Noriu dalyvauti jūsų kelionėse į Lietuvą, kuri įvyks _____

Siunčiu \$ _____ kaip užstatą ☐ kaip pilną apmokėjimą ☐ už _____ asmenis (skaičius).

Rašykite čekį ar money order vardu: AMERICAN INTERNATIONAL HOLIDAYS

\$100.00 minimum užstatas kiekvienam asmeniui. Pilnai sumokėti reikalinga 45 dienas prieš išvykimą. Prašom rašyti spausdintom rašmenimis, ir jei daugiau negu viena pora, prijunkite atskirą sąrašą su visom informacijom, kaip reikalaujama žemiau.

Vardas, pavardė _____

Gėtvė _____

Telefonas _____

Miestas _____

Valstija _____

Zip _____

☐ Rūkomoje ar ☐ nerūkomoje Miesto daly

Prisijunkite atkarpą su čekiu ar Money Order į

AMERICAN INTERNATIONAL HOLIDAYS

465 Statler Office Building

Boston, Massachusetts 02116

Tel. 617-482-1885

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS,
ADDING MACHINES
AND CHECKWRITERSNuomoja, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums
patarnavimas.

Phone — 581-4111

5610 S. Pulaski Rd., Chicago

Alfonsas Dargis

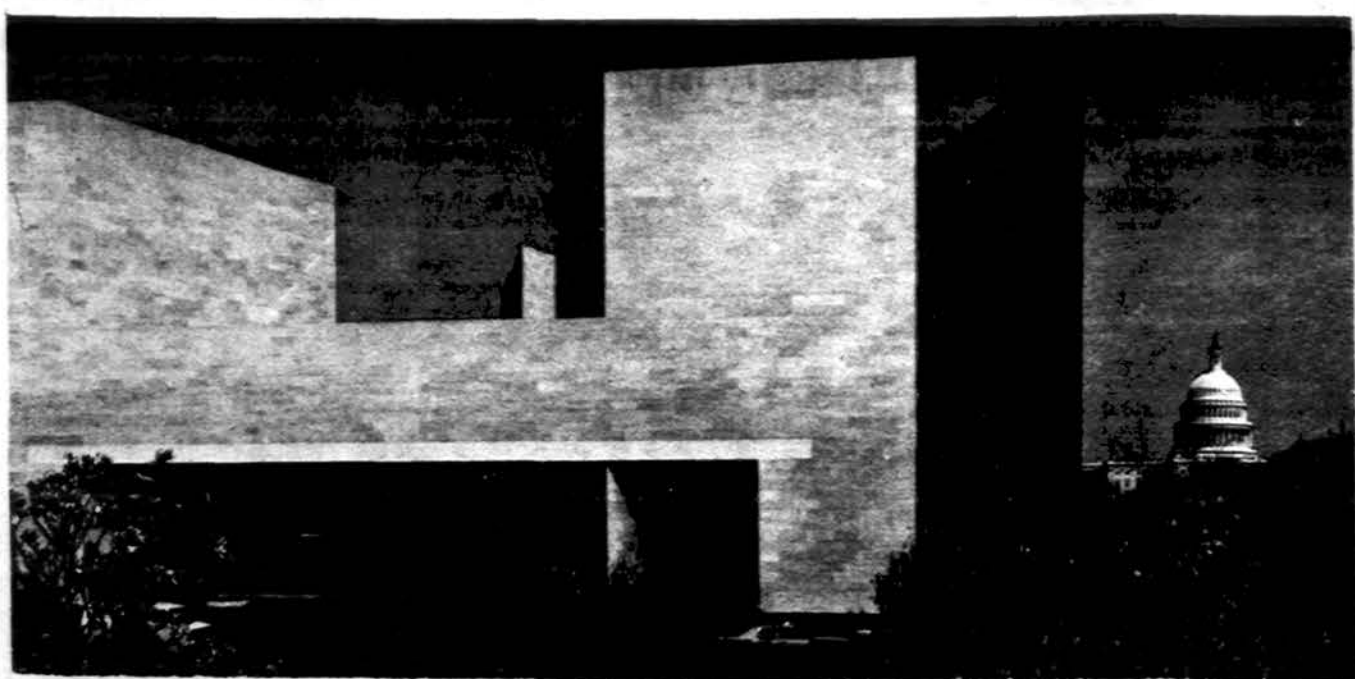
Medžio atspaudas (1977)

Nauja architektūros ir dailės atrakcija Washingtone

Birželio 1 d. JAV sostinėje, Washingtone, buvo atidaryti Vaistybės dailės galerijos (National Gallery of Art) papildomieji rūmai (East Building). Naujieji rūmai yra tuoj pat ir rytus nuo pagrindinės senosios galerijos. Tiek architektūrinio atžvilgiu, tiek vidaus įrengimu ir dailės turtu sutelkinu naujieji marmuriniai rūmai labai kūrėsi atliepia šių dienų architektūrą ir dailę, tačiau neperpasdami klasikinių rėmų. Rūmai yra milžiniškos apimtys. Net savo plotu didesni už senąją ir pagrindinę galeriją. Sakysim, senosios galerijos plotas yra 522,500 kvadratinio pėdų, o naujos papildomosios — 604,000 kvadratinio pėdų. Papildomieji Valstybinės galerijos rūmai yra imponuojanti architektūra I. M. Pei kūryba.

Šia proga pabrėžtinas ir mecenatinis viso architektūrinio užmojo pobūdis. Rūmai kainavo 95 milijonus dolerių. Ir juos šiam reikalui paauguko meno mecenatas Paul Mellon. Tai pavarde, kurią drąsiai galime statyti šalia Renesanso amžiaus didžiojo Florencijos mecenato Lorenzo de' Medici. Kai kuriuo atžvilgiu gal gal net aukščiau, nes Renesanso mecenatai dailę kaupė labiau sau, o Paul Mellon, sekdamas labiau

"National Gallery of Art" Washington papildomieji rūmai, vadinami "East Building". Jie iškilmingai buvo sostinėje atidaryti birželio 1 d. (Žiūr. Kultūrinę kroniką).

19 šimt. amerikiečių filantropus, remia savo pinigais tai, kas sukurama ir atiduodama visuomeniniam naudojimui.

Ir gale patarimas mūsų skaitytojams: Vasaros atostogų metu ar kuria kita proga, būdami Washingtone, nepamirškite užsukti ir į šiuos naujusius (East Building) Valstybinės dailės galerijos rūmus.

Alfonso Krivicko akvarelės Heidelberge

Vakaru Vokietijoje gyvenančio mūsų dailininko Alfonso Krivicko akvarelinių tapybų paroda nuo gegužės 8 d. iki birželio 2 d. vyko Vokiečių-amerikiečių instituto (Amerika-Haus) patalpose, universitetiniame Heidelbergo mieste.

Paroda susilaukė teigiamų atsiliepimų vokiečių spaudos kultūrinuos puslapiuos. Plačiai skaitomas Heidelbergo "Rhein-Neckar-Zeitung" gegužės 18 d.

palyginti nemažai apie parodą rašo, uždėdamas recenzijai antrašę "Ein Feuer im Zentrum". Parodos aptarime pabrėžiamas spalvingumas, tarsi lavos srovės tekantis koloritas, stipriai suresta paveikslų struktūra, puiki akvarelinė technika, žėruojanti mėnesienomis, krauteriais ir kanjonais.

Knyga apie okupaciją

Ruošimas knygos apie bolševikų okupaciją Lietuvoje eina prie pabaigos. Gausiai medžiagos rasta tarp Kersteno komisijos surinktų liudijimų. Kas dar turėtų savo atminimų — liudijimų, prašome atsitiesti nedelsiant. Knygą atidavus spaudai, nauja medžiaga nebebus priimama. Knygoje bus ir ilgas nužudytųjų sąrašas. Būtų labai pageidaujamos nuotraukos iš to laikotarpio. Knygą leidžia Jūrų šaulių kuopa Klaipėda. Medžiagą siųsti adresu: Juozas Prunskis, 2606 W. 63 St., Chicago, Ill. 60629.

tinė Lituanus prenumerata 10 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Troy, Chicago, IL 60629.

Naujo numerio straipsniai temos: Henry Monte and the Prussian Rising of 1260 (William Urban), Translation and Loss: Mati Unt's Doomeday (M. Kurrik), The 1910 Exhibit of Paintings by Ciurlionis in Paris (Audrius Plioplys), Viktoras Petravičius: Lithuanian Artist of Nature and Love (Stasys Goštautas), Parting Wasn't Such Sweet Sorrow (Arėjas Vitkauskas). The Contemporary Baltic Press in the Non-Soviet World (David Crove, Jr.); recenzuojamos knygos: Ant. Kučas "Lithuanians in America", Alg. M. Budreckis, ed. "The Lithuanians in America: 1651-1975", Ruta Burokas "Such is Life", Alain Stanke "So Much to Forget: A Child's Vision of Hell".

Numeris iliustruotas dail. Viktoro Petravičiaus dailės darbų nuotraukomis.

● ACTA BALTICA, XVII 1977. Liber Annali Instituti Baltici, 1978 Koenigstein im Taunus. Herausgeber: Institutum Balticum im Haus der Begegnung Koenigstein e. V. Koenigstein im Taunus. Vertretungsberechtigt: Dr. Andrius Namons. Verlag: Selbstverlag des Herausgebers. ISSN 0567-7289.

Leidiny didesnio formato, vokiečių kalba, 256 psl., šio tomo kaina DM 25,90. Adresas: Institutum Balticum, Bischof-Kaller-Strasse 3, 6240 Koenigstein, W. Germany.

Kaip ir ankstesnius Acta Baltica tomus, taip ir šiame naujausiame pirmine ir pats didžiausias dėmes skiriamas "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikai". Pažodžiui, kaip vertingi dokumentai, vokiečių kalbon čia išversti 25 ir 26 numeriai, kurie užima gerą trečdali visą Acta Baltica XVII tomo

Kiti straipsniai: "Estische Evangelische - Lutherische Kirche", "Gerichtsverhandlung gegen die Estnische Demokratische Bewegung". Daug faktų, liečiančių ir Lietuvą, yra suminėta Janio Jūrmalnio ne trumpame straipsnyje "Die Einverleibung Lettlands in die Sowjetunion — Deren Vor- und Nachspiel". Spausdinami taip pat trys Mikelio Bukšo straipsniai, liečiantys Latvijos rytines sienas, latgaliečius vietovardžius ir latgaliečių tautinį atgimimą. Prie estų dar grįžta Peter Linsaar savo raštu: "Das Estische Invaliden-Lehrheim in Deutschland". Recenzuojamos šios knygos: Gerd Hamburged "Vervolgte Christen". (Arturs Sons) ir Otto Luchterhandt "Der Sowjetstaat und die Russische-Orthodoxe Kirche (A. S.).

● LITUANUS, Volume 24, Number 2, Summer 1978. The Lithuanian Quarterly. General and Managing Editor: J. A. Račkauskas, Chicago State University. General Editors: Kęstutis Giniūnas, Antanas Klimas (University of Rochester), Tomas Remeikis (Calumet College), Jonas Zdanys. Editorial Staff: Clemente Dedela (Technical Editor), Rita Paulionis (Copy Editor). Business Manager: Jonas Kučėnas.

Naujasis žurnalo numeris redaguotas J. A. Račkausko. Me-

MŪSŲ KALBA

(Atkelta iš 4 pusl.)

plačiau nebesidomi; nedaug kas berodo didesnio susidomėjimo ir kitais kalbos dalykais. Štai GK vos bedvasnoja: mudu su L. Dambriūnu dar daugiau kartais parašome, bet ar ilgam to kvapo užteks? Kiti vis mažiau beparašo, turinys darosi siauresnis, aktualijų vis mažiau. Tačiau visiškai rankų niekad nenuleido nė dr. Skardžius, jis man 1967 lapkričio 2 vėl iš Washingtono rašė: "Aš savo keliu pasilikau šalia visuomenės, — jai atskirai dirbti neturiu nei laiko, nei didelio patraukimo, — ir kiek atspėdamas, kartais nuvogdamas poilsį, šį tą prašau iš kalbos srities. Kokiom nors gilesniam tyrinėjimui nėra nei laiko, nei aplinkybių. Praktiniam kalbos darbui irgi mažai tegaliu atsidėti; antra vertus, mūsų darbas kažkaip nesiklijuoja ir, be to, neranda kokio nors atbalsio. Tai dažnai tėra tik tuščias žirnių barstymas į kieta, storą sieną..."

O vis dėlto "žirnius barstė" ne tik Skardžius. Juos taip pat barstė ir Sals, ir Dambriūnas, ir kiti. Kaip mokam ir galim, taip tebarstom juos gyvieji, taip pat gerai suvokdami, kad tokiu barsty-

mu nedaug kas tesidomi. Guodžia tai, kad pats gyvenimas turi savo dėsnius ir kelius. Jais taip pat grindžiama ir mūsų bendrinė kalba. Susiformavusi ji pastoviai gerėja ir tobulėja. Buvusi pirmiausia kaimo žmonių susižinavimo priemone, šiandien ji yra tapusi jau kultūrine kalba, tinka kama reikšti giliausiai minčiai ir subtiliausiai jausmui. O šiukšlintojai — dienos reikalus, susijęs su nenormaliomis aplinkybėmis svetur. Tiesa, nelengva lietuvių kalbos padėtis dabar ir pačioj tėvynėj, bet ja ten daugiau bei kompetetingiau rūpinamasi. Tė-

vynės kalbos rūpestiais — gramatikomis, žodynais, kalbos laikraščiais, įvairiais specialiais leidiniais ir kt. — galėtume ir turėti daugiausia domėtis, tada ir mūsų viešojo bei privati kalba nepalyginti gerėtų. Kaip lygiai "ne-nuėjo vėjais" Būgos, Jablonskio, Balčikonio, Skardžiaus, Salio, Dambriūno ir kitų darbai. Taigi ir su V. Rasteniu tegalima sutikti tik iš dalies: į kalną ritinami sunkūs kalbos akmenys jau pačiu darbu ne be reikšmės: ką beturėtume nuleidę rankas ir sure-

Stasys Barzdukas

ŠIOS PLOKŠTELĖS DAUGELIUI DAR NEŽINOMOS

[dainavo A. Dvarionas šokių muzikos rinkinys XXV]

- [dainavo Birutė Tamošiūnienė šokių rinkinys "Svajonių atkuryr"]
1. Septintame rojuje — anglų valsas
 2. Mūsų susitikimas — tango
 3. Nuostabus berniukas — Cho Cho
 4. Klajojančios rožės — lėtas fokstrotas
 5. Ugesys — tango
 6. Zibuklės — valsas
 7. Jaunystės melė — tango
 8. Ta naktis — anglų valsas
 9. Kengūrų samba — samba
 10. Studie — anglų valsas
 11. Gal būt, gal būt — bolero

[dainavo A. Sabanianska šokių muzikos rinkinys XXVI]

1. Kur lankos žaliuoja — tango
2. Amour-Beguine
3. Laukiu, sugrįžk — valsas
4. Sutemę daina — tango
5. Liūdna — tango
6. Marytė mėlynakė — fokstrotas
7. Tik tau, Rio Rita — fokstrotas
8. Zibuklės — valsas
9. Balti žiedai — manbo
10. Svajonė — tango
11. Nakties aerodna — tango
12. Aldona — tango
13. Kodėl neatėjai — fokstrotas
14. El tu, mergyte — fokstrotas

[dainavo Birutė Tamošiūnienė "O Ramunėle, pasakyk" šokių muzika]

1. Granada — Isp. fantazija
2. Pavasaris už lango — tango
3. Su tavim kartu — cha cha
4. O Ramunėle, pasakyk — valsas
5. Tavo akys — rumba
6. Žavingos naktys — fokstrotas
7. Senam sode — tango
8. Niekad sekmadienį — cha cha
9. Jauna kai buvau — beguine
10. Šią naktį — cha cha
11. Pavydas — tango
12. Kaip ir aš — rock

Lietuviškų dainų ir operų rinkinys VII

1. Faustas
2. Cavalleria Rusticana
3. Kai mes augom du broliukai
4. Vai nekukuok
5. Gražinos arija
6. Gražinos arijos tamsa
7. Mano gimtinė
8. Užginta daina
9. Prapuoliau, motule
10. Du broliukai kunigai
11. Studiev, kary
12. Ispaniška melė

Visos šios plokštelės kainuoja tik po \$6.00. Gaunamos

DRAUGAS

4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629

* Užsakant pridėti 50 c. už kiekvieną plokštelę persiuntimui. Ilginot gyventojai moka 5% mokesčių. Užsakymai į Kanadą reikia pridėti po \$1.50 pašto išlaidoms.

Paskutinis piknikas, pirmasis skonis

MICHAEL NOVAK

Amerikoje yra gausi literatūra — rytų ir pietryčių europiečių sukurti vaidinimai, eilėraščiai, dienoraščiai, prisiminimai, romanai ir novelės — kurių nežino dauguma "merikos literatūros ir visuomenės studijų" mokytojų. Tos literatūros autoriai, drauge su milijonais kitų, pergyveno didžiausią masinę imigraciją žmonijos istorijoje, dramatiškai praturtinusią Ameriką ir suteikusią jai ypatingų išteklių. Kaip traumi, neištirta upė erdvioje skirtingų, susikertančių kultūrinių požymių aplinkoje, ši imigracijų plukdo milijonus epizodų, spalvingų veikėjų ir nepaprastų įvykių.

Dalis šios literatūros parašyta anglų kalba; dalis yra sukurta jų kultūrinių versmų kalbomis; o dar kita dalis gali būti įrašiusi laiko bėgyje, pakibus tarp dviejų kultūrų, besimaitinanti ne vien tik anglo-amerikiečių ir ne tik tiktai savo kilmės kultūros syvais. Kiek rašytojų ir menininkų nugyveno savo karjeras savotiškame egzilyje, nepakankamai "angliški" ir todėl nesugebantys atlaikyti plačią publiką Amerikoje, ir tuo pat metu atkirsti nuo savo kilmės kraštų kasdienės aplinkos, jo aistrų ir raidos. Tuos diasporos kūrinius reikia išversti į anglų kalbą ir studijuoti, kokia Amerika jiems atsiskleidžia.

Kai kurie tos literatūros kūrinių gildena traumatišką praeities patirtį, įdegintą sąmonę; kiti žiūri į priekį, ateitin, imigracijos istorija nesibaižia su viena karta: jos drama — kaip "Paskutinio pikniko" — veržiasi į priekį, iš kartos į kartą. Ką reiškia išrauti šeimoms medį iš vienos kultūros ir persodinti į kitą? Kiek laiko

Michael Novak, žymus amerikiečių rašytojas, yra knygos "The Rise of the Unmeltable Ethnics" (Nesutirpdomų etnikų kilimas), "Choosing Our King" (Kaip mes renkame savo karalių) ir kitų autorius. Spausdiname jo įvadą į naują Algirdo Landsbergio dramą, "The Last Picnic" (Paskutinis piknikas), kurią išleido Manyland Books New York.

praeina, kol sąmonė ir siela pagyja nuo tokių žaizdų? Kiek metų prabėga, kol vaikai naujoje žemėje vėl tvirtai atsistoja ant kojų ir atsikovoja savo solidžią klasinę padėtį ir kultūrinį saugumą, kurį senajame pasaulyje savaime suteikdavo šeima? Ar slaptosios sūnų ir dukterų emocijos bet kada susiderina su jų išoriniais žestais, žodžiais ir nusiteikimais? Kiek kartų turi pakeisti viena kitą — viena, dvi, trys, keturios, penkos — kol ateivio palikuonys nustos neapkęnti savęs pačių dėl paniekos, su kuria žiūrima į "užsieniečius"?

Man patinka Algirdo Landsbergio naujos dramos žvalumas, lakumas ir dabartiškumas; ir tai, kad jos žvilgsnis nukreiptas į jaunimą. Nes naujasis etnis tapatumas yra jaunųjų

rankose. Jie niekad nebus afro-amerikiečiai ar Amerikos žydai, bet tik savimi pačiais. Ir nors jie nebus kaip jų tėvai (kurie nebuvo lygiai tokie patys, kaip jų seneliai), jie taip pat nebus ir kaip "visi kiti". Jie bus viatiniai. Juos suformavo tūkstantis metų agonijos ir dirgusmo. Jų tvarkingumo ir rimumo įpročiuose, pusiausvoroje tarp jų emocinio rezervuoto ir jausmų prasiveržimų, jų nusiteikimuose pinigų, šeimoms, namų ir politinių programų atžvilgiu atsispindės jų ypatingas ryšis su juos išmaitinusia praeiti, tęstinumas ir naujumas. Net jų maištai bus originalūs. Ir todėl net jų paskutiniai piknikai tebus vienatinės tradicijos prieskonis — tradicijos, kuri nenustos iš naujo kūrėti savo ateitį.

Ir mes, kurie su malonumu skaitome "Paskutinį pikniką", tikimės, kad ši drama tėra pirmoji kregždė ir kad po jos pasirodys daug meno kūrinių panašia tema. Nes milijonų mūsų patirtis dar niekad nebuvo atpasakota Amerikoje.

● LITUANUS, Volume 24, Number 2, Summer 1978. The Lithuanian Quarterly. General and Managing Editor: J. A. Račkauskas, Chicago State University. General Editors: Kęstutis Giniūnas, Antanas Klimas (University of Rochester), Tomas Remeikis (Calumet College), Jonas Zdanys. Editorial Staff: Clemente Dedela (Technical Editor), Rita Paulionis (Copy Editor). Business Manager: Jonas Kučėnas.

Naujasis žurnalo numeris redaguotas J. A. Račkausko. Me-

JEI JOS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR ĮVAIRIUS USSR KRAŠTUS, naudokitės patarnavimu plačiai žinomos firmos

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED BY VNESHPOSYLTORG)
VYRIAUSIA ĮSTAIGA: 1776 BROADWAY, NEW YORK, N. Y. 10019
TEL. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai, siunčiami per mūsų firmą, paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynę ir kitų daiktų.

Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

Allentown, Pa. — 126 Tighman Street	435-1634
Baltimore 31, Md. — 1828 Fleet Street	342-4240
Brooklyn, N. Y. 11218 — 485 McDonald Avenue	633-0980
Buffalo 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	896-0700
Chicago 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	496-2818
Chicago, Ill. 60629 — 2908 West 69 Street	825-2787
Chicago, Ill. 60609 — 1855 West 47 Street	376-6735
Cleveland 13, Ohio — 1028 Kenilworth Avenue	771-4686
Detroit 12, Mich. — 11601 Jos Campau Avenue	365-6798
Hamtramck, Mich. — 11339 Jos Campau Avenue	365-6740
Los Angeles 4, Calif. — 159 So. Vermont Avenue	385-6538
New York 3, N. Y. — 78 Second Avenue	674-1540
New York 3, N. Y. — 324 E. 9 St.	475-7438
Miami Beach, Fla. 33139 — 1201 17 St.	305-673-5220
Philadelphia, Pa. 19123 — 1013 N. Marshall St.	215-WA-5-6576
Phoenix, Ariz. 85027 — 22047 Black Canyon Hwy.	602-642-6770
Rahway, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-8900
Silver Springs, Md. — 1002 Kennebec Ave.	301-589-4464
South River, N. J. — 41 Whitehead Avenue	257-6320
Syracuse, N. Y. 13204 — 515 Marcellus Street	475-0746
Woodhaven, Queens, N. Y. 11421 — 80-14 Jamaica Ave.	296-5230

NAUJI SKYRIAI:

LAKEWOOD, N. J. 08701 — 234 Second St.	303-6194
HERKIMER, N. Y. — McKENNA RD.	515-686-3889

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 TROY ST., CHICAGO, ILL., 60629. TELEF. 925-5068

LIETUVIŲ KULTŪROS SKLEIDĖJA

Ona Vaičaitienė tarp amerikiečių Floridoje

VER. KULBOKIENĖ

Floridos savivaldybės, norėdamos pajvairinti vyresniųjų gyvenimą, organizuoja čia įvairiausių kursų. Naujai besikuriantiems šilto klimato aktualios yra augmenijos problemos, meno mokykloms — įvairaus meno šakos, siuvimo, audimo, rankdarbių ir kt. kursai — mokykloms. Įvairių sričių specialistai sudaro savo organizacijas — gildas, kurios giliai savo specialybes, rengia suvažiavimus, parodas, propaguoja jos rūšies meną. Tose mokyklose bei parodose atsispindi taip pat ir įvairių tautų menas.

Viena lietuvių kultūros reprezentančių Floridoje yra Ona Vaičaitienė, žymi savo audiniais ir įvairiais rankdarbiais. Ona ir Pijus Vaičiai, atkėlę iš Bostono, Mass ir gražiai įsikūrę Largo, Fla., plačiai reikšias audimo srityje. Ji erdvoje savo rezidencijoje įsitaisė keletą stalių, kuriose nuolatose įreista įvairiašaliai ir margaspalviai audiniai. Ji skubiai audžia, ruošdama eksponatus Pinellas apskrityje (County) metinėms mugėms, kurios vyksta Largo, Fla., kiekvienais metais kovo mėn. pradžioje. Tarpe daugybės sričių tose mugėse vienas gražiausių ir įdomiausių skyrių yra audiniai ir jiems giminęgi rankdarbiai. Didžiąją dalį eksponatų šiame skyriuje sudaro Onos Vaičaitienės darbai. Ir pati audėja, tautiniais drabužiais pasipuošusi, staklėse demonstruoja audimo meną. Beveik visi O.

Vaičaitienės darbai būna premijuoti. Parodai pateikiami dalykai kiekvieną kartą turi būti nauji ir niekur kitur nedemonstruoti. Tad reikia daug išdrįsimo vis naujoms idėjoms. Parodų lankytojų besiteiraujant apie O. Vaičaitienės darbų meno kilmę ir jai beaiškinant, kad tai lietuviškas menas, daugelis nežino ir klausia, kur toji Lietuva? O. Vaičaitienei kilo mintis išvesti Europos žemėlapi su valstybių sienomis. Norėdama pademonstruoti Lietuvos didybę, O. Vaičaitienė pasirinko laikus, kada Lietuvos plotas siekė nuo Baltijos iki

Ona Vaičaitienė audžia

ALUS VYRAMS, O ROMANTIKA MOTERIMS

Išpūdžiai iš Bavarijos, Tirolio ir Šveicarijos

Nežiūrint infliacijos ir aukštų kainų, Vokietija dar smarkiai vilioja lankytojus, nes tas kraštas tebėra žavus ir kerėjantis turistų taikiny. Kai kurie vadina ją pasakos šalies ir fantazijos mišiniu ir vyksta ten grynai dėl gražių vaizdų: pasigėrėti Bavarijos Alpėmis, Juodoju mišku (Schwarzwald), Reino upe ir jos pakrantėmis, nusėtomis pilimis. Munchenas, Bavarijos sostinė, yra pats populiariausias iš visų miestų, prasikšęs, lyg generalas, prieš jį sekančias gretas, kaip Berlynas, Hamburgas, Rothenburgas ir Heidelbergas.

Spalio festivalyje

Rugsėjo mėnesio antroje pusėje Munchene prasideda pasauliniai garsų, tipingiausias iš visų jomarkas Oktoberfest. Nors teoretiškai jis laikomas kone kaimo mugė (didžiuliam pusantr milijono gyventojų miestui!), tačiau žemdirbiystė čia nuskandinama iš javų atžalos pagaminto alaus. Ne veltui patys bavarai, sveikos „vaizdos su raudonais

STASĖ SEMENIENĖ

žandais, vadina tą savo pamėgtą tautinį gėrimą „skysta duona“. O pats Munchenas, pagaliau, yra Hofbrauhaus namai — ta putų tvirtovė, kurią H. L. Menckenas syki pavadino „Alaus gėrimo Partenonu“.

Vaikstome po Theresienwiese, kurios lankas dabar nusėjo mugininkai su savo pastatais, o visi devyni didieji bravorai pristatė vadinamas palapines — haies, kuriose telpa keletas tūkstančių žmonių. Oktoberfest — pats didžiausias, triukšmingiausias, lengvaširdžiausias jomarkas visame pasaulyje. Tikra baviška bakchanalija su milžiniškais karuselės ratais, kaip Tivoli, Kopenhagoje, su krentančiais pakalnėmis žadą užimančiais laivukais, kaip Viena, ir kitom linksmybėm, o iš apšviestų halių visur sklinda bavarų dūdų orkestro garsai ir humoras — staigus, įnirtas, triukšmingas ir neribotas.

Mūsų lietuvių visas pustuzinis (mano bendrakeleivės Ele-

nos Dovilienės draugai miuncheniečiai inž. Hermano šeima, vedžiojanti mus po mugę), vėsavakaro vejami, užsukam į vieną tu bravorų halių. Išpuosta, kaip per demokratų rinkimus Amerikoje, alus liejasi jūromis, dešros nešamos metrais, o spalvinga minia puslapiu apsuvaigusi lėbuoja, pri-tardama um — pa — pa muzikos taktui. Čia pat japonai, čia kiniečiai, o gal ir ruskiai išimaisės, įvairių tautų žmogystos klikse-na milžiniškais putotais bokalais ir rankom sukibusios nudainuoja besibaigiančią dieną.

Mūsų Šukytė — Miuncheno pažiba

Viena atrakcijų Miunchene buvo žūt būt išgirsti Lilią Šukytę operoje. Ir dideliame nusivylimui iš telefoninio pasikalbėjimo su Izabele Laučiene (iš Washingtono, D. C., čia gyvenančia ir pasiilgusia JAV-bės) sužinojau, kad ji pradės dainuoti tik kitą mėnesį. Tačiau iš vienos pusės paveldėtas žemaitiškas užsispyrimas vis vien traukė operos link.

Prie Nationaltheater langelio bilietų nusipirkti į „La Boheme“ operą nusidriekė gerokai per šimtą... Smokinguoti vyrai, vakarinėm suknelėm damos — visi kantriai laukia eilutėje... Net tramvajais atvyksta ilgom suknelėm. Alkanas ieškantis žvilgsnis skraido po vestibulį, kurio sienos nukabinėtos garsųjų solistų portretais. Neapsiriktal! Gražus fotogeniškas, pažįstamas veidas žvelgia iš didžiulio portreto — Lilian Šukis — Sim T. Jong rolėje. Šilumos banga užlieja lietuvišką širdį...

Klausiu durininko, ar visuomet tokia spūstis čia prie bilietų.

— Ach, nein, — sako jis, — bet šiandien dainuoja Mizella Freni ir Placido Domingo.

— Ar pažįsti ją? — tramdydama tautinį pasididžiavimą balse rodau į Lilijos portretą.

— Sie ist sehr, sehr gut! — jaunas teatro tarnautojas su neslepiančiu pasigėrėjimu pasakoja man, kaip ją miuncheniečiai myli, dažnai mato, žino net jos lietuvišką kilmę ir kai ką iš biografijos.

Po operos (buvau viena laimingųjų, gavusi bilietą, o gal apie šimtas nieko nepešę grįžo namo...) lauke džiaugiausi išstatytais didžiuliais plakatais — nuotraukomis, iš kurių pustuzinis (iš aštuonių) vaizdavo Lilią Šukytę R. Strauss'o operoje „Daphne“ pagrindinėje rolėje. Ilgai žavėjauosi mūsų lietuvaite, grakščia ir dailia Dafne — upės dievo Ladano dukra. Mačiau ją bėgančią nuo Apolono meilės, žemės priimtą ir laurų medžių parvestą. Šis mitas, dažnai vaizduojamas graikų vazose ir matytas išpieštas Pompėjos sienose, dabar mūsų garsiosios dainininkės dainuojamas scenoje Miunchene — teatrų mieste.

Lilija Šukytė dainuoja ir kitame Miuncheno teatre Altes Residenztheater, geriau žinomame Curillies — Theater, Rokoko stiliaus pusės tūkstančio vietų gražiamo, kaip žaisliukas, teatre. Miuncheno miesto centre galima pamatyti ir to teatro iškabas — nuotraukas su mūsų žymiaja Lilią Šukyte.

Pas lietuvių profesorę Bavarijoje

Muz. Alfredas Hermanas vyko į Bavarijos kaimą parsivežti savo žmoną bavare, studijuojančią lietuvių kalbą pas prof. dr. Liuciją Jurgutytę — Baldaufienę. Pasūlė čia rašančiai taipgi pasižvalgė po Bavarijos apylinkes. Kurgi ne? Ir laki vaizduotė jau pradėjo atkurti užmiesčio grožybę.

Paliekam vašingus Hermanų namus Miuncheno priemiesty, su žydinčiu darželiu, marmuro laiptais ir jūjų jauna dukra Vio-

Nijolė Sadūnaitė — Lietuvos meilės ir kovos dėl laisvės simbolis. Sekime jos pavyzdžiu visada, o ypač ši mėnesį, prisimindami tą tragiką birželį lietuvių tautai, kai ji buvo tremiama, neišsikrėtant nei seneliui, nei kitiems. Sibiran, Kazachstanas, terijama, teisiama ir kankinama okupantu.

leta, savo gražų balsą lavinančia, ir besiruošiančia dainininkės profesijai.

Lekiam lengva mašina rugsėjo saulės nušviestais laukais, pro šalį prašvilpia balkšvi, švarūs, dailūs kaimeliai, apsupti sodų ir gėlių darželių, visai kaip Lietuvoje. Vienur kitur kaimo aikštėje išdailintas stulpas — „Maidbaum“ traukia dėmesį, o visur nuo palangių, balkonų, išpaistom namų sienom drimba kekėmis didžiulės pelergonijos, kaip saujos raudonų žarijų.

Prof. dr. L. Baldaufienė, prof. dr. Artūro ir prof. Vytauto Jurgutų sesuo, gyvena Bavarijos kaimely, ant kalniuko, nuostabių gražioje vietoje, tikrai savoje tėviškėje tegalėtų būti mieliau. Ji profesorijauja Miuncheno (nuo 1955 m.) ir Salzburgo universitetuose (filologė — dėsto lietuvių kalbą). Profesorė, gyvenanti viena — prof. dr. Edm. Baldaufo, germanistikos lektoriaus ir docento Vilniuje ir Kaune našlė — sodyna prie stalo, nuo kurio garsai sklinda kvapni „Bohnenkaffee“, dar vis taip aukštinama Vok-

tijoje, o šalia ir slyvų pyragas. Vašingoji profesorė vaikšto po savo sodą, renka obuolius ir suverčia mums į stribles. O jos didžiausias pasididžiavimas — keturiomis sienomis knygomis nusietas kambarys. Išvykstame vežini po egzempliorių jos išleistos knygos „Lituaische Lyrik“, jos išverstos mūsų poetų kūriniai ir vokiečių kalba (duodami ir lietuvių originalai).

Besižavint profesorės palangėmis nukarusiom ugningom vešliom pelergonijom, jos studentė Diane ir sako:

— Bavarijoje pelergonijas lais-to alum, už tat jos trykšta sveikata!

— Tikra tiesa, nejuokauju, — pridėda, kai mano nebyliose, išplėstose akyse išskaito ne tik nustebimą, bet ir abejojimą.

Šv. Kazimieras pasakos pilyje

Vokietija yra klasiškos muzikos lopšys ir šventovė. Tačiau Vokietija yra taipgi pasižymėjusi, ką Goethe vadino „suakmenėjusia muzika“ — architektūra. Čia nekalbėsime apie Reino didingąsias gotiškas katedras („Apie ką Reino katedros svajuoja?“ klausdavo prancūzų poetas, gi italai vadina gotišką architektūrą „Vokiečių architektūra“).

O kaipgi pily? Ne vien tik pily pagal Reiną, bet daug išpuodingesnės ir kur kas daug gracingesnės yra Bavarijos pily, kurios išnyra toluomoje ar išplaukia padėbės, lyg balti vaiduokliai, išmesti iš „pasakų šalies“ Bavarijos Alpių papėdėje.

(Bus daugiau)

Brigitte Bardot rodo savo galią

Didelį garsą yra įsigijusi prancūzė filmų aktorė Brigitte Bardot. Didelį garsą ir nemažus pinigus. O dabar ji rodo galią, kurią teikia garsas.

Gyveno ji Rivieroje, St. Tropez kurorte. Jos vardas traukte traukia ir tą pusę pinigų vasarotojus, o gal jiems pasiseks ne ekrane, o gyvą pamatyti Bardot! Miesto savivaldybė, kad ji tik ten gyventų, daro jos vilai visokias mokesčių nuolaidas, ir ji turi sau privatų paplūdimį.

Miestai, kuriuose vyksta lia-

St. Tropez glvos, pasikvietusios garsų architektą Fernand Poulton, projektuodami miestą plėsti. Prancūzijos kurortinis miestas nebeištenka tuose pastatuose, kuriuos ligi šiol turėjo.

Deja, ar tie projektai galės būti įkūnyti, dar teks palaukti ir pažiūrėti, ar burmistras Bernard Blua turės pakankamai diplomatinio sugebėjimo ir pajėgų perkalbėti B. Bardot, kuri jau paskelbė ultimatumą; jeigu jūs tomis kerėtomis pastatais užgriozdinsite St. Tropez, aš išsikraustau iš čia. Vadinas, pasirinkite. Pasirinkimas, žinoma, sunkus.

k. k.

Ar vyriškas klubas pakabins portretą pirmosios savo narės?

Londonė yra toksai garsus Carlton klubas, kaip apie jį sakoma — konservatyvumo tvirtovė. Narių jis turi apie 2.500, bet vis vyrai, vyrai ir vyrai.

Neseniai klubas nusizengė savo ligi šiol be jokių nuolaidų griežtai palaikomai tradicijai — pakvietė narę konservatorių partijos vadę Margaretą Thatcher. Nusizengimas suprantamas ir pateisinamas, nes ligi šiol partija dar niekada neturėjo tokio atvejo, kad vadovautų moteris.

Klubo patalpą puošia žymiųjų konservatorių portretai: ten nuo sienų žiūri ir Balfouras, ir Baldwinas, ir Peel, ir Disraelis, ir Heathas. Tuoj bus užkabintas lordas Avonas (Anthony Edenas), lordas Home. O moteris, atrodo, ligi šiol ar ne viena tik karalienė Viktorija palaikė jiems kompaniją sienoje. Tačiau kalbama, kad greit bus iškabinta ir Margaret Thatcher, nors ji dar nebuvo ministerė pirmininkė, kaip visi tie, kurių portretai kabo. Jos portretas neseniai buvo nupieštas, ir ir vieta esanti labai tinkama šalia Haroldo Macmillano.

(b. k.).

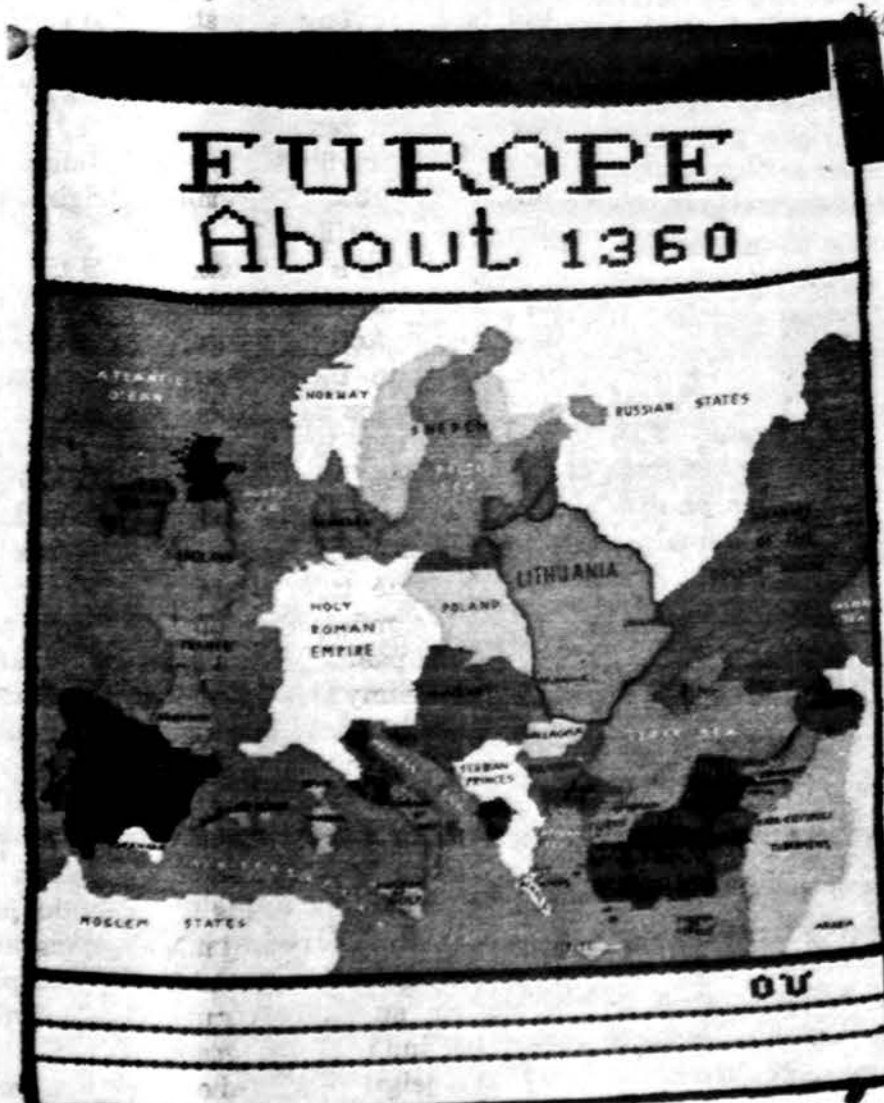

Sallie Frances Jagelaitis, South Holland, Ill., 18-to Gintaro baliaus debiutantė, šandien pristatoma Chicago visuomenės Conrad Hilton viešbučio didžiojoje salyje.

AMERIKIETĖ APIE LIETUVIUS

Elaine Tait, lietuviškos kilmės iš tėvo pusės, „The Philadelphia Inquirer“ laikraščio kolumnistė, parašė straipsnį apie Chicago lietuvių ir lietuvišką maistą minėtame laikrašty gegužės 21 d., pavadintą „She found her culinary roots safe in Chicago“.

Ilgame, keturiom nuotraukom iliustruotame straipsny, ši laikraštininkė vaizdžiai ir tiksliai apėmė lietuviško gyvenimo vaizdą Chicagoje. Elaine Tait sumini ir pačią Lietuvą, jos kalbą, istoriją, dabartinę padėtį, modernią Lietuvą po sovietų jungu. Ji taipgi užgriebia Chicagoje lietuviškas bažnyčias, mokyklas, netgi lietuvių įsteigtą ligoninę, per 400 lietuviškų vietinių organizacijų ir, pagaliau, Lietuvos kultūros muziejų. Didelį dėmesį atkreipė į rūtą. Neapleido nei lietuviškų receptų knygų. Plačiau aprašiusi Brighton kėpyklą ir Julijos Bičiūnienės restoraną su ten pagamintais lietuviškais valgiais, davė ir pora receptų: lašiniuočių ir mėsos virtinių.

14-to šim. Europos žemėlapis, sukurta Onos Vaičaitienės.